

Ir mano Tėvynė reali, turi savo vietą pasaulyje, iš kurios jos niekas neteš išstumti. Gali ją smausti priešai ar broliai apsikabinę, tik visiškai užsmaugti negali, kol nebus visai tautai nukapotos galvos. Ligi tik atsigimusi smaugėjo rankos, tauta žiobtelės gimtojo kvapo ir sušuks: tebus gyvai!

Tumas — Valžantas

Lietuviai

Lietuvos
nacionalinė
M. Mažvydo
biblioteka

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Nr. 47 (106)

Augsburgas, 1947 m. lapkričio mėn. 22 d.

III metai

Je dar karta drama...

Le roi est mort-vive le roi! Atseit, palaidojame senąją vyriausiąją tremtinių bendruomenės vadovybę ir išsirkome naują. Ta proga jau yra kalbama ir bus dar kalbama įvairiais klausimais. Ta proga, peržvelgus nuveiktus darbus, pasimokius iš klaidų, bus sudarinėjami ateities veiklos planai bei gairės. Ta proga norima čia priminti, gal kai kam ir labai jau įgrisusi, tremtinių dramų teatro reikala, kuris, kaip tas pamestinukas, klaidžioja, nesuradamas nei tėtūcio, nei mamytės...

Nenoriu čia analizuoti buvusios tremtinių bendruomenės vadovybės veiklos. Taip pat nenoriu jos kritikuoti. Esu įsitikinęs, o ir konkretūs darbo rezultatai rodo, kad buvusioji tremtinių bendruomenės vadovybė įvairiausiose srityse yra nuveikusi daug ir labai reikšmingų darbų. Tačiau, tegu man būna aišku, kad šiuo metu aš nebūnu įtartinai pikta valia, reikia suvokti, kad kultūrinio, ypač teatro, tremtinių gyvenimo organizavime, švelniai tariant, trūko ir plano, ir gairių, ir tikslo. Teatrinis tremtinių gyvenimas buvo paliktas visiškai savivaldai, kuri neišėjo ir naudą patiems teatriniams kolektyvams, o tuo pačiu ir visai tremtinių bendruomenei, kuriai jau, pačiu pirmuoju planu, toji veikla ir skiriama. Tą liūdną teigimą iliustruoja du numirėliai, kurie, kad ir su dideliu entuziazmu užsimoję, neįstengė vieni patys, be tremtinių bendruomenės vadovybės pagalbos, išsikaupti iš tremtinių gyvenimą glėbiančių varžų ir nelygyje kovoje turėjo paguldyti savo jaunas galvas. Tai Lietuvos Tremtinių Opera ir „Ait-varo“ Dramos Teatras. Ir vienas ir antras kolektyvas, savo darbą gražiai pradėjęs, užsirekomendavę, šliandieną jau yra praeities dalykai.

Visu smarkumu siaučiant emigracinei maliarijai ir daug kam nieku kitu nebesiinteruojant, tik „ar veža“ ir „kur veža“, gal apie tokius daiktus, kaip teatras, nebėra reikalo ir kalbėti? Labai liūdnas būtų dalykas, jeigu šis klausimas tektų atsakyti teigiamai. Ačiū Die, emigracinė maliarija, kaip visos kitos epidemijos, praeis ir, reikia manyti, anksčiau ar vėliau mes prieisime prie planingos emigracijos, kurioje, jei būsimė iš anksto susiorganizavę, savo vietoje ras ir teatras ir kitokios kultūrinės institucijos. Toji viltis ir leidžia čia gadinoti popierį bei spaustuvės dažus. Toji viltis ir guodo kreiptis į naująją tremtinių bendruomenės vadovybę, kuri, gal turėdama noro bei energijos, išspręstų klausimą, jau treči metai nerandanti, kumtapiškai tariant, išėjimo. Juk epidemijos metu nubyrės tik patys neramiausieji, o tremtinių masė pajudės viena ar kita kryptimi tik tuomet, kai šis klausimas, bus sprendžiamas visuotina.

Pasižiūrėję atgal, į tremtininkų gyvenimo kad ir trumpą, bet

labai reikšmingą praeitį, mes skaudama širdimi turime prisipažinti gerokai suklydę: per daug šokome, per daug dainavome, o per mažai mokėmės, nes šiandieną, kaip gyvenimo patirtis rodo, labai praverstų batsiuvio, šaltkalvio, elektrotechniko ar kitokio specialisto galva ir nagai. Tačiau nėra ko ant praeities pamazgas pilstyti,

A. Rūkas

vaidino ir nieko kito nedarė bei apie nieką kita nesvajoję? Liūdniausias reikalas yra tas, kad didžiuliam tokių žmonių būryje, be daugumos atsiūktinai meno sritin patekusių, yra gerokas skaičius jaunuolių, šiam darbui tikrai gabių, kurių sužalojimas būtų nuostolis ne tik jiems patiems, bet ir visai visuomenei, pagaliau ir mūsų tautai. Kaip tas reikalas spėsti, yra vienas iš labai rimtų naujosios tremtinių vadovybės kultūrinės srities uždavinių.

Palikime kol kas kitokias teatro meno apraškas ir grįžkime

relius, ruošia spektaklius, kurie labai dažnai šiltais žodžiais palydimi, nuskamba mūsų periodikoje. Be paminėtųjų kolektyvų, reikška, organizuotų vienetų, turime dar ir pavienių profesionalų aktorių, a la Stasys Pilka, kurie, paskirai gyvendami, niekur nepritapę, kaip išmąnydami leidžia savo tremtinio dienas. Kad dar būtų ryškiau, suveskime į cifras-penki (5) pasižymėję dramų kolektyvai plius pavieniai profesionalai stumbrai ar zubrai. Tai tik drama! O kiek šonkančių kolektyvų? Kiek dainuojančių? Kiek ir šokančių ir dainuojančių ir vaidinančių? Akys raibsta. Ir ne vienas nemeninkas dipukas jau yra mane paklauses: ar neperdaug?

Ne, neperdaug. Tik negerai. O negerai, kad visi tie kolektyvai yra išdygę kaip grybai po lietus — kaip pakliuvo, kur kokia sėklėlė nukrito. Ir augo, jie taip pat nelaistomi, neravėjami, nekarpom — kaip miškinė obelis galūlauky. Tokios obelys dažnai labai šakotos ir lapuotos išauga, bet jų valstai visuomet būna mažiukai ir rūgštūs. Nekokie vaisiai ir mūsų dramų kolektyvų. Bet tai kiekvienam aišku ir suprantama, ir mūsų kolektyvai dėl to nekalti: vienam pajėgiam, galinčiam plačiai dirbti ir reprezentuoti, nei auginti lietuvių dramų meno lygmenį teatrui jėgų mes turime pakankamai. Tačiau kai tos jėgos suskaldomos net į penkis grupes, kai dalis jų klajoja vienišos, niekur nepritapamos, o tuo pačiu bendram kūrybos darban neįjungtos, aišku savaime, didesnių darbo rezultatų ir laukti neturime teisės. Tuo labiau, kad nei piršto nepajudindome jiems padėti.

Profesionalai dramų aktoriai, tur būt, turėdami savo darbe daugiau patyrimo, tokią nenormalią ir kenksmingą būklę, gal, pirmieji suprato ir patys, niekieno nepadedami, mėgino ją gelbėti bei taisyti. Prisiminkime dideles pastangas Augsburgio Lietuvių Dramos Teatro ir amžinos atminties „Ait-varo“ susijungti ir suburti vieną, bet pajėgesnį kolektyvą. Tos pastangos rado net didelį ir teigiamą atgarsį mūsų visuomenėje ir mūsų spaudoje. Beja, pastangos nuėjo vėjais dėl kliūčių, kurios nugalestinos ne eilinio dipuko rankomis ar galva. Susijungimas neįvyko, ir antrasis partneris numirė, išleisdamas net keturis savo narius į Anglijos fabrikus kitokio darbo dirbti. Bet tai irgi praeitis.

Dėl to, kas toliau bus rašoma apie ateitį, prašau išsilikusius gyvybės kolektyvus nepykti. (Augsburgio Lietuvių Dramos Teatrą neprašau, nes jie tikrai nepyks).

Minėjau, kad visi kolektyvai anksčiau ar vėliau turės pasakyti „pažaidėm ir užtekė“. Kad, tai šiuo metu diena atėjus, neatsidurtume visiškose baloje, reikėtų jau dabar susirūpinti ir įvykiams užbėgti už akių. Čia didelį darbą padaryti naujoji tremtinių bendruomenės vadovybė, atlikdama tai, ko jos pirmtakėms neįstengė ar nenorėjo: reikia visas stiprias jėgas iš visų dramų kolektyvų išrinkti, sumedioti pavienius zubrus ir juos suburti apie Lietuvos Dramos Teatrą Augsburgio;

reikia vieną lietuvių dramų teatrą įteisinti, padarant jį juridine tremtinių bendruomenės institucija; reikia suorganizuoti autoritetingą dramų teatro administraciją ir meninį vadovavimą; reikia surasti kūrybiniam dramų teatro darbui lėšų. Visi šitie darbai yra galimi atlikti, tik reikia noro ir giliai reikalo supratimo. Vienintelė didžioji kliūtis prie dabartinio zonų užtvėrimo dipukų pasauliui yra aktorių surinkimas Augsburgio, Gal būt, perkelti aktorius iš Anglijos ir prancūzų zonų ir nepavyks. Tačiau dėl to nereikia nuleisti rankų. Daugumas kolektyvų ir daugumas profesionalų aktorių yra amerikiečių zonoje. Jeigu tuos darbus atliksime ir tik tos vienos zonos ribose (o kad tai galima — rodo dažną praktika kitais atvejais), bus padaryta didelis dalykas: lietuvių tremtinių masė turės vieną pajėgų dramų teatrą, kuris, išgyvenęs visokias emigracijos painiavas, vieną gražią dieną sugrįš tėvynėn su savo repertuaru.

Vytautas Jaunius

Fizinio auklėjimo klausimu

Tauta, kuri veda nenutrūkstamą kovą už savo egzistenciją, turi būti atspari tiek fiziniai tiek dvasiškai. Geografinė Lietuvos padėtis nebuvo palanki kūrybiniai dar neišsivysčiusiai savo gyvybinio potencialo tautai išsiskleisti visame savo žydyje, nes nuolatiniai pavojai, nuolatinė kova reikalavo įtempti jėgas, vedant kovą su kasdienine grėsme netekti savos valstybinės nepriklausomybės, nustausti ir kitais pavojais.

Tačiau fiziniai ir dvasiškai atspari Lietuviai tauta galėjo pakelti šias sunkias sąlygas, atlaikyti sunkius bandymus ir šiandien pademonstruoti aukštą kultūrinio bei tautinio susipratimo lygį.

Šiam dideliame lietuvių tautos atsparumui išugditi didelį įnašą turi padaręs fizinis auklėjimas. Ši mūsų visuomenė gal mažai pažįstama mokslo šaka suvaidino, nors ne visai sistematingai, tačiau didelį vaidmenį.

Neiškau, kaip kodėl atgavus nepriklausomą gyvenimą fizinio auklėjimo kelias lietuvių tautoje buvo erškėčiai klotas. Lietuvių visuomenė buvo abejinga pirmiesiems fizinio auklėjimo darbuotojų žingsniams, nes jos, visuomenės eilėse buvo vadovaujanti asmenų, kurie irgi skeptiškai žiūrėjo į šios atskiros auklėjimo šakos darbą. Ši pažiūra tikriausiai susidarė ir todėl, kad gyvenimas dar nebuvo išstūmęs fizinio auklėjimo į pirmutines eiles, kas šiandien jau pilnai pasaulyje yra įsivyravę. Jei kiekviena tauta, ugdymą savąją kartą, nori ją visapusiškai išauklėti, tad kodėl gi išskirti ir nustumti į antrąją eilę fizinį auklėjimą, kuris yra integralinė bendrojo auklėjimo dalis. Nepažinti masė išsmės tikrojo reikalo galėjęs priversti prie abejingumo. Tačiau nors ir sunku prisipažinti,

TELESPORAS VALIUS

Ilustracija

(medžio režinis)

nes kas buvo — buvo, nebesugrąžinsi, o reikia žiūrėti į ateitį. Praeitis čia prisiminta tik dėl to, kad, eidami į ateitį, norime-nenorime, esame priversti nešti ir praeities palikimą, kuris nepavydėtinas.

Tiek meninių kolektyvų, kiek mes turėjome ir dar šiandieną beturizė, jokia, kad ir pati planingiausioji, emigracija, net ir grįžimas į laisvus namus nu su birimo neišgelbės. Vadinasi, daugelis jų buvo ir yra tik laikinis pereinamojo pobūdžio, daugelis jų, atėjus tam tikram momentui, turės pasakyti — na, pažaidėm ir pakaks, dabar eikim kitą darbo dirbti. Pasakyti lengva. O kas bus su žmonėmis? Kas bus su tais, kurie dvejus metus šoko, dainavo ar

prie dramų, kuria ir straispnelio antrastėje pasižymėjome, ir pakalbėkime konkrečiau. Palaidoję visokių numirėlių, šiandieną mes turime tremtyje vieną profesinį Lietuvos Dramos Teatrą, gyvenantį Augsburgio, ir, kiek žinoma, nesantį sunkiame ir medžiaginėje ir dvasinėje naštą. Hanau stovykloje turime mėgėjų kolektyvą „Atžalyną“, savo gausiais darbais įrodžiusi didelį gajumą ir jėgą. Režisierius Ipolitas Tvirtbutas Kassello stovykloje turi studiją, savo pastatiniųuoju spektakliu įrodžiusi taip pat nemažą subrendimo laipsnį. Mūsų dramų teatrą aktorės Z. Arlauskaitė ir A. Gustaitienė, viešna Ingolstadt, kita Ravensburg, taip pat turi studijas, mėgėjų bū-

ZIBURIAI LITHUANIAN WEEKLY THE LIGHTS

Authorized by
Headquarters European Command
Civil Affairs Division

Leidėjas - redaktorius JUOZAS VITENAS. Laikraščio meninė puse tvarko dail. V. RATAS. Redakcija ir administracija: Augsburg-Hochfeld, Baltic Camp. Išeina kartą per savaitę, šeštadieniais.

Printed by Haas & Cie., Augsburg

Atskiro numerio kaina RM. 1.50

bet šis abejingumas liko iki šių sunkių mūsų tremties metų, kada fiziniam auklėjimui, pažengusiame tiek daug moksliniam ir visuomeniniam pasaulyje ir priekį, įrodžiusiam neabejotamąją savąją vertę, rodomas toks pat menkas dalyko supratimas.

Sunkus šių dienų gyvenimas reikalauja visišką jėgų įtempimo tarp moraliniai pakrikusio pasaulio, išlaikant savas dvasines bei tautines vertybes. Tad laiko sąlygos reikalauja iš mūsų vieną kartą ant visados padaryti posūkį išvengiant senų klaidų lietuviško jaunimo auklėjime.

Saukiamasis tad fizinio auklėjimo darbuotojų suvažiavimas turės didelį ir atsakomąjį uždavinį: nustatyti gaires tolimesniai fizinio auklėjimo darbui. Darbo nemažai. Teks paliesti svarbius klausimus, kaip fizinio auklėjimo pamokų sutvarkymas tremties mokykloje, sporto klubų santykių suderinimas su mokykla ir visuomenė ir, svarbiausia, tai vyriausios fizinio auklėjimo darbą tvarkančios institucijos įsteigimą.

Paskutinio Lietuvos laisvinimo veiksmų esančių Europoje ir užjūryje konferencijos rezoliucijoje yra išklaidų užkentuota, kad sąlygos daugiau įgalina stiprinti informaciją apie Lietuvą ir lietuvių, ypač patį tuose kraštuose, kurie teigiamai gali lemti pasaulio taigi ir mūsų tėvynės likimą, tiek atitinkama spauda, tiek neminami bei sportiniai pasirodymai. Šis laisvinimo veiksmų pripažinimas sporto reikšmės mums įpareigoja susitvarkyti viduje. Vyriausios tvarkančios mūsų fizinio auklėjimo reikalų institucijos reikalingumas yra neabejotinas, nes kai tuo tarpu mūsų kaimynai latviai ir estai šiuo atžvilgiu yra toli mus pralenkę. Naujosios institucijos atsiradimas leis mums sutvarkyti savo santykius su tarptautinėmis panašios paskirties institucijomis, suderins bendradarbiavimą su pasauliniais jaunimo sąjūdziais. Šis paskutinis klausimas yra ypač aktualus ir reikėtų, suvažiavime bus dar tinkamai išdiskutuotas. Iš degamų reikalų tenka laikyti ir specialios spaudos būtinumą. Vos griuvus totalitariniam režimui, lietuvių bendruomenė apsirūpino gausia tremties spauda. Prabėgo dveji metai, tačiau pasigendama atitinkamos spaudos, kurioje išgildintume visus klausimus. Trūkumas specialaus laikraščio gal ir yra didžiausias stabdis fizinio auklėjimo darbe. Negalint tinkamai paskleisti fizinio auklėjimo idėjos visuomenėje, susilaikame iš jos nepamatuotų priekaištų, net spaudoj, ir dar tokių, kad sportuodami ir šokdami sustiprėsimės fiziškai, kas taip svarbu bus mums tik emigracijoje. Skaudus išsireiškimas, į kurį niekas nereaguoja. Šiuo atveju vertėtų prisiminti Amerikos prezidento A. Linkolno pasakytus žodžius, kad plunksna yra stipresnė nei kardas. Tad atrodo, kad prie geriausių norų ginklą į savas rankas ir tinkamai išaiškinti fizinio auklėjimo paskirtį ir reikšmę, išskleidant visuomenėje nuo seno susidariusią klaidingą pažiūrą.

Baigiant tekstą dar pasiūlyti suvažiavimo dalyvams atkreipti dėmesį į būsimųjų fizinio auklėjimo darbuotojų paruošimą. Šis klausimas yra gyvybiškai mums svarbus. Gyvenant tremtyje kiekvienas stengiamės išmokyti kuo nors praktiškai, mokyti svetimas kalbas, studijuoti praktinius dalykus. Tiksliai aiškūs. Su praktiškų dalykų pažinimu emigracijos atvejais turėsim pelną duoną. Tačiau ar mes amžiams atitrūkome nuo tautos kūno? Ar nevertė-

užpildyti turėtumės susirūpinti iš anksto. Jei tikime, liaisvos Lietuvos prisikėlimą, tai nepabijokime pakelti ir laikinus vargus. Mūsų pareiga būtų pasiryžėliams suteikti minimalią pagalbą jų pasirušimo darbe, nes jų patyrimas ir žinios reikalingos bus ateities Lietuvai.

Suvažiavimo dalyvių pareiga ir bus išspręsti visus šiuos klausimus, kaip su pagalba apvaldyti kūno prieiti prie stipraus ir atsparaus lietuviško charakterio suformavimo, išugdant jaunimą, fiziniai sveiką, patvarų, drąsų, stiprios valios ir tolerantišką.

Lietuvos kariuomenės manevras Gaidžiūnų paligone.

LAPKRIČIO 23-ji

Šių metų lapkričio mėn. 23 d. sueina 29 metai, kai buvo sukurta Nepriklausomos Lietuvos kariuomenė. Ši šventė mums, esantiems tremtyje, yra svarbi ir brangintina. Ji mums primena Lietuvos valstybės atstatymo laikus ir parodo, kokiame sunkioje sąlygoje tuomet buvo dirbti ir kovota.

Pasaulis šiuo metu yra chaotiškosios padėtyje. Bet jeigu mes gerai prisiminsime Nepriklausomybės kovų laikus, tai turėsime pripažinti, kad chaoso, neaiškumų ir pavojų mūsų tėvynę anuo metu buvo ne mažiau, negu mes dabar čia turime pakelti.

Boševikai veržėsi mūsų tėvynėn. Ir buvo metas, kada jie buvo pasiekę net Telšius, Kėdaičius, Jėzną ir Alytų. Atstūmus juos, kiek toliau atsirado naujas priešas taip vadinami bermontininkai, kurie žygiuodami iš šiaurės, buvo pasiekę Šiaulius ir Radviliškį. Laikas nuo laiko pietų kaimynas ne duodavo ramybės, o vėliau savo aktyvumą išvystė iki to, kad išplėstė sostinę — Vilnių ir visą Rytų Lietuvą.

Be šių sunkumų pradžioje gan ilgą laiką krašto laisvę varžė voikiškoji okupacija. Krašte siutėdavo įvairūs agitatoriai, demoralizavo visuomenę ir trukdė dirbti bei organizuotis. Tačiau neatsivėlgdama šių rodos nenugalimų kliūčių, Lietuvos visuomenė sugebėjo sukurti valstybės ir savivaldybių organus ir suorganizuoti savo ginkluotą pajėgą — Lietuvos kariuomenę. O kas gi sudarė tą Lietuvos kariuomenę? Lietuvos kaimo žaliasis jaunimas ir moksleiviai. Blogai ginkluoti, blogai apmokyti, ir neretai jauni ir nepatyrę, bet pasiūkiojusių vadovavaujami, kilnios dvasios vedini, jie ejo kovon ir ties Panevėžiu, Turmuntu, Radviliškio, Širvintais ir Giedraičiais įrodė visam pasauliui, kad Lietuviai tauta daugia bebenori vergauti.

Tačiau ne vien nepriklausomybės kovų laikais Lietuvos kariuomenė egzistavo. Ji lydėjo visą mūsų nepriklausomos gyvenimo laikotarpį, būdama krašto sargyboje. Ji ruošė karių atsargas ir buvo ta didžioji lietuvių mokykla, kuri tęsė šeimoe ir pradžios mokykloje pradėtą darbą, mokydama kaimo jaunimą ne vien tik grynai kariškių dalykų, bet plėtė jo bendrą išsilavinimą, mokė tėvynės meilės ir pasiūkiojimo.

duoti. Daug yra faktų, rodančių gražų mūsų karių pasipriešinimą okupanto užmociams. Pav. mažai kam žinomas 9 p. p. didvyriškas pasielgimas Svenčionėliuose. Nežiūrint visų grąsinimų, gausių mitingų ir agitacijos net iš Maskvos atgabentų agentų, uniformuotų Suvalkijos lygumų sūnūs trumpai, bet griežtai pasisakė: „Mes esame Lietuvos kariai ir esame pasiryžę už tėvynės laisvę savo gyvybę paaukoti: nenorime ir nebalsuome už mūsų tėvynės prijungimą prie Sovietų Sąjungos“. Taip pat pradėdami vykdyti garsiuosius birželio mėn. vežimus, bolševikai

pasirūpino mūsų kariuomenės likučius — lietuvių korpa atkelti į Varėnos, Pabrūdės ir kitus miškus, nes bijojo sukilimo ir pasipriešinimo.

Vokiečių okupacijos metu kariuomenės pasipriešinimo mintis buvo dar labiau sustiprėjusi. Greta poli-

tinio priešinimosi okupantui buvo daromi atitinkami ir kariniai pasipriešinimai. Nepalankios aplinkybės neleido ne tik realizuoti Lietuvos nepriklausomybės atstatymą, bet nebuvo galima sėkmingai išvystyti ir kovos už Lietuvos laisvę.

K. D.

J. D.

RAUDONOSIOS REPLĖS SPAUDŽIA ČEKOSLOVAKIJĄ

Prahos gatvės pilnos elegantiškų automobilių, prabangiųjų hotelų, koncertų salės priekimšos priemonai, apsirėngusios publikos. Žmonių veidai pilni ir žvalūs — nematyti nei alkio, nei išsekimo ženklų. Tokį vaizdą Čekoslovakijoje atrado prancūzų žurnalistas Gėrard Boutelleau. Tačiau jis ir tame pirmu pažvelgimu palaimintos gamtos krašte pastebėjo mums pernelyg gerai pažįstamą reiškinį: bešienę žmonės staiga nutila svetimam žmogui prisiartinant... Ir Monsieur Boutelleau būčiušis čekas, su juo išvykstančių atsisveikindamas, jam sakąs — „Ligi nebeapsimatyti!“ Nustebusio prancūzo paprašytas paaiškinti jis atsakė:

— Žinote, tie, kurie dabar išvyksta, jau paskutiniai. Replės susispaudžia, ir mūsų laukia tas pats likimas kaip ir vengrų bei lenkų...

Režignacijos nuotaikas iš Prahos praneša ir „New York Herald Tribune“ bendradarbis Joseph Alsop: tuo metu, kai austrai sovietų okupuotoj Viena prisiėkineja ligi paskutinio kraujo lašo kovosia dėl savo krašto nepriklausomybės, čekai Prahą, kur galima sakyti nematyti nė vienos sovietų uniformos, palinguoją galvas: „Ką mes galim padaryti?“

Cekų rezignacijai ir net defetizmui būdingas atsiminimas jų atsisakymas dalyvauti Paryžiaus 16-kos konferencijoje Marshallio pasiūlymų svarstyti. G. Boutelleau Prahą išsiaiškino, jog Maskva čekoslovakų vyriausybę dar nebuvo nežodžio pasakiusi dėl jos sutikimo minimojai konferencijai dalyvauti, tačiau pasutino Maskvą sužinojęs, kad sovietai prieš tą konferenciją nusistatę susirinkę visais balsais nutarę savo

nekludę Fierlingerui karo metu vėl nuvažiuoti pasuntinui į tą pačią Maskvą ir taip susibūliuoti su Kremliu vyrais, kad prezidento Benešo išsąuktas į Londoną (kur tada buvo egziliinė vyriausybė) pranešimo padaryti žūliui atsakė neturįs laiko. Užtat tuoj po karo Fierlingeris labai tiko į pirmuosius premjerus, nors po rinkimų, kuriuose komunistai surinko 40% balsų, jis tą postą tuoj užleisti komunistui Gottwaldui. Dabartinę padėtį čekas patikėtins minėtąjam Boutelleau šiaip nusakė:

Tikrojo valdžia yra Gottwaldas ir komunistų rankose. Kariuomenės reikalus tvarko gen. Svoboda, per karą vadovavęs Sovietuose buvusiam čekoslovakų korpusui. Veik be šimties visi karininkai, buvę Vakaruose, nustumti į šalį; į atsakingas vietas teskiriama tik Sovietų Sąjungoj būvę ir ten „išbandyti“ karininkai. Ypatinai „parinkti“ žmonės skiriami į antrąjį skyrių ir į žvalgybą. Informacijos

Pranas Kozulis

Žmogus ir ausra

Širdis per amžius daužo ir vėtroj supasi javai. O mylimosios akys graudžios Pro girių sutemas melsvas, Lyg tekanti ausra, pažvelgia.

As apilyšęs ir nuelgęs Dėl tos aūros einu ugnin. As nežinau, kur mano kelias baigias, Tiktai, kol tu šioj žemėj gyveni, Man nebaisus tamsiausias vargas.

ministeris yra komunistas, ištikimai kartojas visa, ką gauna iš Maskvos. Komunistas Nosekas, buvęs angliakasy, yra vidaus reikalų ministeris. Masaryko, Ripkos ir kitų nekommunistų ministerių, lygiai kaip ir tautinių socialistų ar krikščionių partijų tikroji įtaka labai menka. „Tautinis blokas“, kuriuo remiasi vyriausybė, iš tikrųjų pasidaręs komunistinė stovykla. Jeigu pusiausvira kažkokiu stebuklu dar laikosi, tai tik prezidento Benešo dėka. Tačiau vienas asmuo savo pečias padėties neatlaikys.

Ir „NYHT“ bendradarbis atiduoda pagarbą Benešo patriotizmui ir jo pastangoms gelbėti Čekoslovakiją. Tačiau įtemptas darbas savo kraštui iščiulpė jo jėgas; jis jau nebegalis kaip reikiant kalbėti, sakoma, kad ji ištiekė paralyžius. Tačiau kad ir ligos patalė būdamas jis atvirai žėręs į akis teisybę Fierlingerui, kuris buvo pas jį atsispyręs pranešti, jog Maskvos pageldavimu socialistai pasiskelbė einą išvien su komunistais. Benešas jam drožęs, kad nuo šiol jis nebevertas doro čeko vardo ir kad tepasisaugą tie, kurie kėsinais prieš Čekoslovakijos laisvę. Į tai Fierlingeris burlėlėjęs, kad čekų masės geruoliu ar jėga pačios praskisniansios sau kelią, ir išėjęs.

Prancūzų žurnalistas susidūrė su tuo, kad ligi ateinančių rinkimų ir čekoslovakų komunistai, ir tie, kurie stovi jiems už nugaros, vengsiai incidentų, ir Čekoslovakijos laisvės minimumas gal šiaip taip ligi tol išsilaikysias. Alsopas sako, kad gal būtų šiek tiek laisvės vilčių, jeigu socialistai nusodintų Fierlingerį, jeigu Benešui pasiseks išlaikyti savo įtaką ir jeigu antikomunistinės partijos susivienys. Tačiau du iš jų „jeigu“ esą labai netikri.

Rebderio lietuviai pabaigtuvių dieną prie malkų transporto J. Gaidžio nuotr.

IRO paruosiamosios komisijos ketvirtoji konferencija

Šių metų spalio mėn. 21–31 dienomis įvyko ketvirtoji IRO organizacijos paruosiamosios komisijos konferencija, kurioje lietuvių tremtinių atstovai Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Vyr. Valdybos pirmdr. Domas Jasaitis, Dr. D. Jasaitis, vos grįžęs iš konferencijos, maloniai sutiko painformuoti „Ziburių“ bendradarbių apie konferencijos eigą, o taip pat pasidalinti savo įspūdžiais apie kelionę Sveicarijono.

Pirmausia dr. D. Jasaitis pasidžiaugė, kad tremtinių atstovų dalyvavimas IRO konferencijose darosi kaskart svarbesnis ir oficialis. Jeigu pirmosiose konferencijose tremtinių atstovai dalyvavo tik publikos tarpe be jokių teisų ir niekieno nepastebimi, tai šioje konferencijoje jiems jau buvo rezervuotos specialios vietos ir duota teisė daryti prezidentui pareiškimus raštu bei pasisakyti atskirais klausimais. Atrodo, kad IRO organizacija pradeda vis daugiau suprasti tremtinių nuomones bei jų svarbą sprendžiant jų problemas ir, reikia manyti, kad ateityje mūsų atstovai galės vis daugiau pareikšti savo sumanymų bei pageidavimų IRO planavimo ir organizavimo reikaluose, liečiančiuose DP.

Pati konferencija vyko Zenevoje, buv. Tautų Sąjungos rūmose. Šiuose rūmose yra įsikūręs ir patis paruosiamosios komisijos sekretoriatas bei jo įstaigos ir tuo būdu apmirė rūmai vėl pulsuoja nvyv gyvenimu ir dalinai primena savo vidutinį judėjimą tuos laikus, kada čia buvo sprendžiamos pagrindinės pasaulio problemos ir suvažiudavo garsiausi pasaulio vyrai, o jų tarpe ir Lietuvos atstovai.

Konferencijoje dalyvavo dauguma IRO konstituciją pasirašusių narių. Tačiau patis IRO organizacijos suorganizavimas nėra galutinai baigtas ir jos darbai turi narušiamąjį pobūdį. Nors IRO statutą ir yra pasirašę reikiamas skaičius valstybių, tačiau šiuos parašus ratifikavo vos dvylika valstybių (dvyliktoji savo ratifikavimą pranešė šios konferencijos metu) ir tuo būdu trūksta dar trijų valstybių galutinio prisidėjimo. Tačiau reikia manyti, kad neužilgo atsirad dar tos trys trūkstamos valstybės ir IRO darbas jais į normalias vėžes.

Svarbiausios šioj konferencijoj palastosios problemos buvo: 1) tremtinių repatriacija, 2) jų readaptacija, 3) emigracijos problema ir 4) organizaciniai-finansiniai reikalai.

Svarstant repatriacijos problemas, IRO gen. sekretorius W. Tuck savo pranešime pabrėžė, kad repatriacija nors ir lėtu tempu, bet vis dėlto vyksta ir reikia manyti, kad dar gausis tremtinių ilgai-

nui apsispręs sugrįžti į savo kiliomius vietas. Daugiausia manoma, kad repatrijos jugoslavų ir lenkų tautybės tremtinių. Diskusijose dauguma atstovų pasisakė labai skeptiškai dėl repatriacijos sėkmingumo, manydami, kad jau dabar liko daugiausia aiškiai apsisprendę DP, ir tuo būdu repatriacija yra daugiau teorinio pobūdžio dalykas, o tremtinių problemos išsprendimui tenka ieškoti kitų būdų. Kai kurie atstovai pareiškė, kad repatriacijos reikalui pabaltiečiai yra visai išskirtiną padėtyje dėl jų kraštų politinių sąlygų. Taip pat manoma, kad po Mykolaičiko pabėgimo ir lenkų repatriacija galinti sumažėti. Nutarta ir toliau repatriuojantiems duoti 90 dienų maisto davinį. Daugiausia rūpesčio IRO organizacijai sukelia tremtinių repatrijavimas iš Tolinųjų ir Viduriniųjų Rytų kraštų, kur susiduriama su nenugalimais transporto sunkumais.

Tremtinių readaptavimu suprantamas jų pritaikymas esamoms gyvenimo sąlygoms ir panaudojimas jų profesinių gabumų bei išimokslinimo. Sprendžiant šią problemą, daugiausia turėta galvoje intelektualinės pajėgos ir specialistai. Intelektualais čia suprantama visi asmenys, turį akademinį išsilavinimą, o specialistais turima galvoje tie, kurių specialybės sugebėjimai prilygsta akademinio išsilavinimo lygviui. Šių asmenų panaudojimui spresti ir jų naudingiausioms emigracijos sąlygoms tirti sudarytas specialus komitetas. Šis komitetas pirmoj eilėj rūpinasi: ištirti, kiek tiksliai šių žmonių tremtinių tarpe yra. Tam reikalui artimiausiu laiku bus renkamos žinios.

IRO organizacija skaito, kad realiausias DP likimo sutvarkymas yra jų emigracija. Todėl šiam reikalui yra paruošti milžiniški planai, pagal kuriuos metų būvyje projektuojama iš Europos išvežti ir paskiruose kraštuose apgyvendinti 320 000 asmenų.

Iki šiol emigracija vyko individualiniu ir masiniu keliu. Individualiniu būdu, kada pats tremtinys susiranda sau galimybės emigruoti ir kurį nors kraštą ir ten įsikurti, Emigruojant šiuo būdu, IRO apmokėdavo kelionės išlaidas, IRO gen. sekretorius siūlė taupumo sumetimais ateityje apmokėti tik 50% kelionės išlaidų, tačiau konferencija pasiūlė šį klausimą peržiūrėti ir toliau taip pat apmokėti visą 100% kelionės išlaidų.

Masinė emigracija vykdoma tuo būdu, kad IRO sudaro sutartis su atskirais kraštais dėl tam tikro tremtinių skaičiaus priėmimo ir tremtinių išveža. Iki šiol šias sutartis sudaro veik visos IRO narais esančios valstybės, išskyrus

JAV ir Angliją, nes JAV vyriausybė varžo specialius įstatymai, o Anglijos vyriausybė yra numatiusi DP emigracijos reikalus tvarkyti be IRO tarpininkavimo.

Didžiausią kliūtį masinei emigracijai pagyvinti sudaro transporto priemonių trūkumas. Šiuo

Zarasų gimnazijos rūmai

A—s nutr.

metu IRO emigracijos ir repatriacijos reikalams turi vos 3 nedideli laivus. Jeigu transporto klausimo nepavyks palankiau sutvarkyti, IRO galės tik nedidelę dalį savo užsimito plano įvykdyti. IRO gen. sekretorius nusiskundė, kad transporto firmos labai nenori išnuomoti žmonių pervežimui laivais.

Be transporto sunkumų IRO organizacijai sudaro labai daug rūpesčio ir tremtinių įkurdinimo reikalai atskiruose kraštuose. Pasiškai atvejų, kad atskirios valstybės nesilaikė su IRO organizacija sudarytų sutarčių, ir tremtiniai patekdavo į labai blogas sąlygas. Tremtinių įkurdinimui tvarkyti ir jų teisinei būklei prižiūrėti IRO nutarė steigti visuose kraštuose, kuriuos vyksta emigracija, savo delegatūras. Kai kuriuose kraštuose panašios delegatūros jau ir dabar veikia.

Sprendžiant emigracijos reikalus, buvo aštriai pasisakyta prieš didesni nacionalinių grupių sudarymą atskiruose kraštuose. Tačiau buvo nutarta tremtinius emigruoti ir įkurdinti nedidelėmis tautinėmis grupėmis po 10–30 šeimų vienoje vietoje.

Netolimoje ateityje galima laukti didesnę emigracijos į Kanadą, kuri yra pasiryžusi artimiausiu laiku įsileisti 120 000 tremtinių ir tam reikalui pati daro pastangų peripinti transporto priemones. Ka-

nada numato įsileisti pirmoj eilėj žemes ūkiui tinkamus žmones.

Indivdualiai emigracijai remti IRO nutarė prašyti atskirų valstybių vyriausybės atpiginti įvažiavimo vizas, kurios šiuo metu yra labai brangios.

Be to, emigracijos reikalams yra nutarta visus tremtinius aprūpinti specialiais pasais. Šie pasai artimiausiu laiku bus visiems tremtiniams išduoti. Jie suteiks ir dar kai kurių lengvatų tremtinių gyvenime.

Dr. D. Jasaitis užklausk JAV

ganizacijoje dabar vyrauja labai humaniška nuotaika ir vedama mums palanki linija. Jeigu kyla kai kurių nesusipratimų, tai daugiausia susiduriant su technišku IRO personalu, kurio didelė dalis yra perimta iš buv. UNRRA-os. Patys IRO narių delegacijų dalyviai daugiausia yra labai idealistiskai nusiteikę, tik kiek blogiau, kad dauguma jų DP gyvenimą ir bendrąją būklę pažįsta tik teoretiskai.

Prie IRO centro yra įregistruotos 35 įvairios šalpos ir labdaros organizacijos, kurios yra sudariusios savo bendrą komitetą. Į šį komitetą įeina taip pat ir Popiežiaus atstovas. Šių organizacijų tikslas arčiau prielti prie specialių DP problemų sprendimo ir net prie atskirų DP asmenų grupių (vaikų, ligonių, invalidų ir p.) specialios globos. IRO numato ateityje šioms organizacijoms ir jų komitetui pavesti vis daugiau uždavinų. Šiuo metu daromi žygiai ir Lietuvos Raudonąjį Kryžių užregistruoti į šių organizacijų tarpą. Tam reikalui gauta kai kurių patikrinimų.

Konferencijos metu dr. D. Jasaitis buvo priimtas IRO paruosiamosios komisijos pirmininko Ponsot ir turėjo ilgesnį pasikalbėjimą įvairiais mūsų reikalais. Pasikalbėjimo metu buvo įteikta įvairiais klausimais atitinkami raštai. Ponsot pabrėžė, kad ir ateityje IRO numato artimai bendradarbiauti su pačiais DP atstovais ir kreipti dėmesį į jų pageidavimus.

Skrýningo reikalu konferencijos metu buvo pareikšta, kad šis patikrinimas nieko bendro neturi su UNRRA darytais skýringais, o yra atliekamas grynai formalios registracijos ir emigracijos reikalams. Jeigu dėl atskirų pareigūnų vykdymo metodų jis įgaūtų mums žalingą formą, tektų tuojau pranešti, nurodant konkrečius faktus.

Baigdamas pasikalbėjimą LRK vvr. vald. pirmininkas dr. D. Jasaitis pasidžiaugė, kad visos konferencijos metu jis labai solidariai ir gražiai bendradarbiavo su latvian atstovu.

Šios kelionės metu dr. D. Jasaitis lankėsi Tarptautiniame Raudonajam Kryžiui ir kitų tarptautinių šalpos organizacijų centruose. Visose šiose organizacijose jis buvo maloniai priimtas ir rado pilną mūsų reikalų supratimą bei moralinę paramą. Kai kurios organizacijos pasižadėjo mus ir materialiai paremti.

Kita IRO paruosiamosios komisijos konferencija įvyks 1949 m. sausio 29 d.

Įėjimas į IRO organizacijos darbų svarstymą ir pirmieji ledai pralaužti, dabar visi turime ruoštis ir budėti, kad tai būtų pilnai išnaudota mūsų tremtinių gyvybinių reikalų gynimui ir jų padėties gerinimui, o tam reikia daug visų nuosirdaus darbo ir deramo iš anksto pasiruošimo baigę savo įspūdžius pasakoti dr. D. Jasaitis.

Sm.

Lietuvos Vyčių 34-to Seimo delegatė. Seimas įvyko 1947 m. rugėjo mėn. 12–14 d. d., Philadelphia, Pa.

Filosofas

Put, put, būtie, priek! arčiau,
Tave dar niekad nemačiau!
Koks snapas, plunksnos, kokios kojos,
Ir kaip sparnai kilnojasi?

Girdžiū, kaip giedti tu skardžiai,
Kaip tieji vakaro galdžiai,
Dienom, naktim prie mano lango,
Trukdai kitiems gyvenimą taip brangų.

Put put, put put, priek, atlek,
I mano stalą pažūrėk!
Juk išminties grūdai manieji brandūs, —
Tokie tik pas mane terandas.

Tik per mane surasi tu save,
Prie mano stalo tu ten pasipuosi!
Put put! Pagausiu aš tave,
Ir pirmas tavo paslaptis viensiems atvošiu!
Put put, būtie, priek! arčiau,
Tave dar niekad nemačiau!

Pro langą išskrenda gaidys!
Plačiai sparnais pamojęs,
Jis užveda dulkėtas kojas
Ant lapų išminties;
Kaip riteris plies,
Jis damą apgina ašdies, —
Ir savo draskančiu snapu
Suplėšo popieriaus lapus.

Andrius Jogaudas

NIAURIU TREMTIES DIENU TRUBADŪRAS

J. DOBKVICIŪTĖ-PAUKŠTIENĖ

„Kaltre Biberache“ (allejus)
E. Jakaičio nuotr.

Izidorius Vasyliūnas

Rimti koncertai ir paprasti klausytojai

Kalbant apie rimtų koncertų nepopuliarumą mūsų visuomenės tarpe, pirmą eilę atstovai instrumentalistų koncertai, o ypačiai fortepijono. Tas iš dalies savaime suprantamas. Koks sunkus bei nesuprantamas bebūtų vokalinis koncertas, jame vis dar lieka žodžiai, kurie ir nemuzikaliajam klausytojui yra suprantami. Instrumentaliniame koncerte žodžiai neturi ką sakyti. Nuo pradžių ligi galo vien garsai, muzika. Bet ir galingo atžvilgiu vokaliniam koncerte yra žymiai paprasčiau. Daina ir arija — tai pagrindinės vokalinės formos, kurios ir trumpos ir nesudėtingos. Kitaip instrumentalinėje muzikoje. Esti ir čia tų pačių trumpųjų formų, bet pirmenybė duodama didesnėms, komplikotėms formoms: suite, sonata, koncertas, varijacijos, fuga, tokata, pasakalija (čiakona), tai svariausios instrumentalinės muzikos formos, kurios sudaro kiekvieno koncertanto programos pagrindą. Kiekviena tokių formų ir laiko atžvilgiu pareikalauja nuo 10 iki 20 ir daugiau minučių. Tai jokių būdu negalima lyginti su 3-8 minučių vokaline forma, kuri jau vien dėl trumpumo savaime yra suprantamesnė.

Atrodytų gal ir teisingi nusiskundimai tokių koncertų sunkumui, jų palyginimas su „paskaitomis“ universitete, kurių juk negali klausyti neparuošti tam žmonės.

Taip ir ne! Taip, kiekvienas rimtas koncertas yra universiteto paskaita. Dar daugiau. Kiekvienas koncertas yra atskira doktoranto disertacija, atskira knyga, kuri rašoma, kuriai ruošiamasi pusmečiui, metais kartais. Ruošiamasi iš visos širdies, su visu sugebėjimu, su visu įsitikinimu savo sukurto pasaulio kilnumu, grožiu, idealizmui bei techninio atlikimo tobulumui. Visa tai pagauti ir suprasti arba įvertinti tikrai reikia universiteto arba, tiksliau sakant, muzikinio išsilaukėjimo išsimokslinimo.

Bet koncertai nėra vien tam, kad juos kritikuotume. Nėra būtina koncerte suprasti viską iki smulk-

menų. Juk ir knygą skaitant ne viskas visų vienodai suprantama, suvokiama. Vienam įdomi tematika, kitam formos, stilius, žodžiumas, atskiri išsireiškimai. O dėl pagrindinių idėjų, ypatingai dideliose veikaluose, amžiais nesutariama ir vis kas nors nauja surandama.

Jei taip vyksta su knygomis, kurias kiekvienas juk gali paskaityti, tai su muzika tas yra dar sunkiau. Ir čia galima susirasti įvairiausių momentų: tematikos, formos, stiliaus, harmonijos, ritmo, atlikimo ir — svarbiausia — nuotaikos. Nuotaika yra muzikoje pagrindinis elementas, kuris lygiai visiems yra prieinamas ir suprantamas. Nuotaika yra instinktyviai pagauinama, be jokio išsimokslinimo ir pasiruošimo, kaip kad mažas vaikas instinktyviai pajunta gerą jo atžvilgiu ar blogą sutinkamo žmogaus nusiteikimą. Paklausime neparuošto klausytojo, kuris pirmą kartą bus patekęs į gerą koncertą. Jis neabejotinai pasakys, kad jam nebuvo nuobodu, priešingai įdomu. Kažką jis jautė, kažką išgyveno, nors to ir nemokės paaiškinti. Bet ir nereikia. Jeigu jis pasidarys nuolatinis klausytojas, jam tarsi pasidarys savaimė aišku. O ilgainiui jam parvės ir sužinoti šį bei tą, kas toks buvo Bachas, Mozartas, Beethovenas, Brahmasas, kas tai yra sonata, simfonija. Jis pradės orientuotis atskiruose instrumentuose bei jų tembruose. Pagaliau pradės skirti atskirų epochų bei kompozitorių stilius, atlikimo tobulumo laipsnius, darys palyginimus, ir nejučiomis pasijus nemaža suprantas, nusivokiąs. O jei jis prisivers pasiskaityti vieno kito muziko biografiją, kurią nors išsamesnė muzikos istoriją, susidarys net pavojus, kad laikys save dideliu muzikos žinovu.

Tokiu būdu, atrodo, kiekvieną koncertą, kad ir rimčiausią, gali lankyti absoliučiai visi, kad ir paprasčiausi žmonės. Dargi norėtųsi pabrėžti, kad kaip tik paprasčiausi žmonės rekomenduotini tik rimčiausieji koncertai. Ir štai dėl ko.

Mokslas ir išsilavinimas daug reikšmingas. Bet kiekvienam žmogui yra dar įgimti instinktai, kurie paprastų žmonių yra daug stipresni, nesugadinti, civilizuoto gyvenimo nesulpninti. Šiems instinktams geriausiu pėnu kaip tik gali būti rimtas koncertas, kuriame atliekami veikalai atvaizduoja giliausius žmonijos išgyvenimus, piešia aukščiausius idealus.

Rekomendacijos lengvosios muzikos paprastiems žmonėms yra nesupratinamos žmogaus prigimties. Lengvoji muzika istoriškai atsiranda drauge su žmogaus išsigimimu, sulėkėjimu. Civilizacijos pesugebėjimas duoti visiems žmonėms pakankamas socialines sąlygas pagimdė didmiestų padugnių sluoksnius. Istumtų į nežmoniškas egzistencijos sąlygas žmonių atrofuoja visi normalaus, sveiko, gamtinio žmogaus instinktai. Jų kūryba yra lengvoji muzika. Ar reikia dar įrodinėti, kad mūsų sveikam kaimiečiui lengvoji muzika yra iš esmės svetima?

Bet yra antra medalio pusė. Lengvąją muziką, su maža išimtimi, kultivuoja nepriaugę kompozitoriai. Nė vienas muzikos genijus nesileido į lengvąjį žanrą. O jei šiandieną randame nemaža talentų šio žanro tarnyboje, galima be apsirikimo tvirtinti, kad ne iš gryno pašaukimo, o vien dėl medžiaginių sumetimų.

Tenkindami žmogaus žemuosius polinkius, jie turi didelio populiarumo. Nė kieno kito, tik jų sąjamos nuomonės, dėl jų pačių interesų, kad rimti koncertai tik muzikams.

Todėl reikia konstatuoti, koks didelis moralinis nuostolis mūsų visuomenė, jei tokie koncertai, kaip pianisto Andriaus Kuprevičiaus nebuvo pakankamai užpildyti. Argi mes jau nemorime nieko gražesnio pasirinkti, kad ir instinktyviai? Argi bijome papuošti savo vidaus gyvenimą idealiuoju koncerto išgyvenimu? Ir tu, Lietuvis artojas, argi bijai, kad tau geram koncerte gali pasivaikinti gimtųjų laukų vizijos, kad instrumentams garsai sužadins tavoje brangiųjų miškų ošimo prisiminimus? O, nebijok šių brangių momentų, džiaukis jais ir nesukubėi į prakeiktųjų didmiestų bedugnes, kurios tave žada svaiginti lengvąją muziką ir... išsigimimu.

Vienas iš vertų pažymėti nūdienė bultų mūsų vokalinių menų reprezentuojančių asmenybių, vienas iš tų mūsų tremtinis bulties trubadūrų, savo įdvasintą ir galingą dainą guodžias benamių lietuvių širdis nuo pat atsiradimo po svetimu dangum dienos, — yra operos solistas Stasys Liepa. Tik 1944 m. spalio mėnesį vienas paskutinių atsisveikinęs su Gimtąja Zemele, karo audrų nublokštas į tolimąją Viena, kad ir būdamas čia pajungtas eiliniu Hausarbei-teriu vienojo ligoninėje, širdį užslėps nešiojo brangiausia savo turtą — gaivališka meno meilę ir subtilų dainos ilgę. Netgi neįprastinė ir fiziškai varginanti kasdienė Hausarbeiterio „mankšta“ neįstengė pažaboti jo dainos po-
lėkio. Jo dainos ilgės jau čia išsiliejo jautriomis religinėmis giesmėmis, daug kartų skardenusiomis istorinės Karlskirchės erdviosiomis skliautais, lygiai kaip ir veržliomis dainomis, aidėjusiomis garsiuoju

Vienos Koncertų Rūmų Suberto salėje.

Vos nuaidėjęs paskutiniams karo sūviams ir prancūzų kariuomenėi užėmus šią sritį, dainininkas, kartu su muz. P. Armonu ir Z. Nomeika, jau gegužės 18 d. Vangeno bažnyčioje, o gegužės 31 d. vietinėje katedrų duoda spūdinę bažnytinės muzikos koncertus. Kiek vėliau, atsikėlęs gyventi į Ravensburgą, visiškai įsijungia į bendruomenės kultūrinį gyvenimą, ilgainiui tapdamas rimčiausiu ir vienieliu čionykščiu lietuvių meno reprezentantu. Susibūrus gražiam bei pajėgiam Ravensburgo lietuvių dainos bei tautinių šokių sambūriui, su juo bei vienas dažnai koncertuoja ne tik vietoje, bet ir toli už jos ribų.

St. Liepa šiuo metu yra ne tik vienintelis pirmaeilis lietuviškosios dainos reprezentantas Ravensbūrge, bet ir viso prancūzų okupuotos Vokietijos zonoje.

Suėjo treji metai, kai operos solistas St. Liepa savo dainos meną pajungė lietuvių tremtinių kultūrinei tarnybai. Per tą laiką jis koncertavo per pusantro šimto kartų, visur palikdamas savo, kaip pirmaeilio menininko, ryškius pėdsakus įvairiose vakarų bei pietų Vokietijos vietose. Su Ravensbūrgo lietuvių dainų bei šokių Sambūriu koncertavo Ravensbūrge, Tettnange, Lindau, Vangene, Keshrone, Biberache, Rotvellyje, Tiubingene, Memmingene, Kemptene ir kitur, su „Ciurlioniu“ — Vienoje, Ravensbūrge ir Vangene; su Viesbadeno tautiniu Ansambliu, o taip pat su italų tenoru B. Marchetto Viesbadene; su Jonušu „Dainava“ Frankfurte a.M.; su pianistu virtuozu Andriumi Kuprevičium Vienoje, Ravensbūrge, ir Biberache; savo solinius dainų ir arijų recitalius davė Miunchene, Regensburge, Augsburgu, Tiubingene, Stuttgarte, Nirtingene, Kirchhelme ir Oberleningene. Dainininko koncertų grandinėje ryškia vieta užima jo dalyvavimas solistu pasirodyme Pabaltijo Tautų Meno ir Kultūros Festivalyje Songau 1946. VI. 1 ir 2 d. d. koncertuose, kurių pasisėkimui ir jo idėtas taip pat žymus indėlis. Pačiu paskutiniuuoju laiku jis su latvių operos dainininke Velta Ozols su užtarnautu pasisėkimu koncertavo Ravensbūrge (IX.14) bei Tiubingene (X.16). Minėtos vietovės yra dalis jo koncertinių pasirodymų grandinėje, kuriuose jis garsina lietuvišką dainą.

Dainininko, kaip ir kiekvieno kito menininko, vieši pasirodymai, matuojami ne tuo, kur ir kiek kartų, bet kaip brandžiai jis pasirodė. Kūrybiniai laimėjimai vertin-

STASYS LIEPA

(J. Penčylos piešinys)

tini ne klebybės, bet kokybės principu. Todėl ir suminėjimas įvairių vietovių, kur St. Liepui teko koncertuoti, dar nenusako tą koncertų meninio pasisekimo bei lygio. Ši kartą mums svarbu patvirtinti, ką sako apie mūsų dainininko pasirodymus tie, kuriems jis dainavo, žodžiu, jo buvusių klausytojų bei muzikos kritikai.

Pažvelkime, kaip į įvertino prancūzų kariuomenės atstovai, kuriems dainininkui teko nuolat koncertuoti. Prancūzų okupacinio dalinio „Regiment de Choc d'Infanterie Aeroportée“, anksčiau buvusio Ravensburgo, vad. Colonel Gambiez savo 1945 m. gruodžio 6 d. padėkos rašte, skirtame St. Liepui, rašo: „Ponas St. Liepas yra davęs daugiau, kaip 40 koncertų Ravensburgo įgulos ir apskrities karinėms grupėms, savo talentą taip pat mielai pajungdamas ir prancūzų visuomenės tarnybai, koncertuodamas vaikų poliso kolonijoms, „Tourisme – Travail“ dirbantiems ir t. t. Tie koncertai, būdami aukštos meninės vertės, tiek dėl jų vykusio programos sudarymo, tiek dėl labai gero skonio ir tikro talento, kuris reiškėsi kūrinių išpildant, iš tiesų buvo kokybiniai spėkuliai, kuriuos visi: tiek karininkai bei dalinių kareiviai, tiek vaikai bei darbininkai, – visada sutikdavo su džiaugsmu.“

Panašaus įvertinimo susilaukė St. Liepas iš buvusio UNRRA's Ravensburgo Skyriaus Direktoriaus, kapt. Massip, už kelius koncertus įvairių fautų DP. Atestacijoje, skirtoje St. Liepui 1947. III. 26 d. minėtas kapit. Massip taip rašo: „Operos solistas St. Liepas, sprendžiant iš jo aukštos meninės vertės koncertų, kuriuos jis davė, yra artistas, toli peržengęs meninio vidutinio lygio ribą, turįs visas kvalifikacijas vokalinei muzikai reprezentuoti kaip viešuosie koncertuose, taip ir operoje bet kuriame Vakarų Europos krašte.“

Tokie ir panašūs specialūs dainininko įvertinimai, tai nėra kokie įprastiniai kurtuvizijos pareiškimai. Prancūzų Armijos aukštesniojo karininkijoje nereta sutikti asmenų, kurie išimokslinimu bei kultūrinio lygio priklausau prie inteligentinio tos tautos elito. Jiems dainos ir muzikos menas nėra „terra incognita“, bet artimai ir gerai pažįstama sritis, taigi ir į jų pareiškimus meno klausimais reikia žiūrėti kaip į nusimanančių žmonių nuomones.

Dainininkas St. Liepas yra susilaukęs labai gražių įvertinimų ir iš vokiečių muzikos bei meno kritikų pusės. Apgailėstaujame, kad mes po ranka neturime visų recenzijų ir tegalime pasinaudoti vieno kito laikraščio atsiliepimais apie mūsų dainininką. Pav. Pietvakarių Vokietijos dienraštis „Süd-

Kurier“, leidžiamas žymiam meno bei kultūros centre, Konstancoje, rašydamas apie St. Liepą koncertą Ravensborge, savo 1945. XIII. 18 d. laidoje, rašo:

„Vilniaus operos baritonas Stasys Liepas entuziastingai nuteikė publiką, ypač Toreodoro daina iš operos „Carmen“, savo gražaus balso apvaliu stiprumu ir raiškiu sceniniu temperamentu.“

Kitas vokiečių laikraštis „Schwabische Zeitung“, vertindamas operos solisto St. Liepą ir pianisto virtuozo Andriaus Kuprevičiaus bendrą koncertą Biberache 1947. VI. 17 d. laidoje taip apie jį rašo:

„[siterpęs tarp fortepiono solo. Vilniaus operos solistas St. Liepas dainavo J. Gruodžio ir Fr. Schuberto dainas bei Mozarto, Gounod ir Rossini operų arijas. Dainininkas turi nepaprastą balsinę medžiagą, kurią jis moka išpildinti valdyti. Entuziazmo pagauti klausytojai išprašė talpogi ir iš jo priedo. Abu menininkai susilaukė didelio pasisekimo ir buvo pagerbti puikiomis gėlių dovanomis.“

St. Liepas nepriklauso tai menininkų kategorijai, kurie, pirmo pasisekimo apsaugini, užmiega ramiu miegu „ant trumpalaikio apgaulingo lauro“, ir praradę meninį budrumą, nei patys nepastebėdami pradeda žengti atgal. St. Liepas į

meno paviršių išplaukė neatsitiktinai ir ne turtingų dėdžių ar tetų naremtas, bet savo gabumais, prigimties jam dovanoto gražaus balso, o taip pat ilgo bei kruopštaus darbo ir didelės meilės savo profesiniam pašaukimui dėka. Gyvendamas sunkias tremtinio dienas, kurios artistiniam darbui yra ypač sunkios ir nenormalios, turimų galimybių ribose vis tebetobulina savo balsą, atsidėjęs dirba plėsdamas savo repertuarą.

Dainininko St. Liepą gyvenimas toli gražu ne rožėmis nuklotas. Kitielsi visi neturtingos darbininkų šeimos, sąvomis įgėmisi balges gimnaziją ir vis vertėdamas tamai, kad užsidirbęs kasdieninės duonos karnį, jis tik didelio pasiryžimo dėka vienu ir tuo pat laiku galėjo baigti teisių mokslus V. D. Universitete ir dainavimą Valstybės Konservatorijoje Kaune. Kietos dalios ir vargo kelią gyvenime eidamas, gerai įsisąmonino, kad norint pasiekti kiekvienoj pasirinkto darbo srityje, juo labiau mene, didesnio ar mažesnio tobulumo vieny gabumų neužtenka. Įgimtų gabumų bei talento tarnybon turi būti pajungtas nuolatinis, kietas, nuširdijęs meile ir pasiaukojimui menui pagrįstas darbas. Ir tikrai, tik tiems atrodė, skirta giliau siektelti į slaptąjo meno

J. DOBKEVIČIŪTĖ-PAUKŠTIENĖ

„Moters portretas“ (aliejus)
E. Jakaičio nuotr.

Žavėsio mėnuo

M. Vaitkus

Kaip rojus sapnas banga atsiklėdžia, dausona grįžtant senam baldandžiui, ir lieja kvapą, kaip medų saldų.

„Stebuklais aukšta svaigus gegužis,“ – man kuzda miškas, švelniai suilęs... „Marijos mėnuo!“ – paukšteliai aidą.

Taip, žengia, tvaska gegulės mėnuo, giesmių gėlėtų paskleidęs maldą,

kuri srovėna kvapsnį kas dieną pas Grožio Gėlę, kur širdis valdo...

gelmes, kurie turi valios pasirinkti sau kietą šūkį: meną vardan aukotis iki visiško savo asmens atsisąjėdimo, jo dėliai mokėti atsaisyti daugio gyvenimiškų vilionių, malonumų ir patogumų. Šitą tiesą, sudarantią kiekvieno menininko pro-

greso pagrindinį ramstį, operos solistas St. Liepas sąmoningai jaučia ir tais principais grindžia savo žmogaus ir menininko kelią. Mes nesabejojame, jog tuo keliu eidamas, dainininkas pasiekė dar geresnių rezultatų.

DAINŲ IR ARIJŲ VAKARAS TUEBINGENE

Spalio 16 d. Tuebingene įvyko uždaras dainų – arijų vakaras. Dainavo Velta Ozols – Liepojos operos sopranas ir Stasys Liepas – Vilniaus operos baritonas. Akomponavo muz. A. Kučiūnas.

Programa buvo padalinta į dvi dalis: pirmą dalį sudarė lietuvių ir latvių kompozitoriai, į antrą dalį įėjo klasikai ir operos.

Tokia proga, kai du solistai koncertuoja, yra paprastai įtraukiami ir duetai, kurių, atrodo, operų pasaulyje baritonams ir sopranams netrūksta.

Sudarant programą, reikia atkreipti dėmesį į eigos tvarką: klasikų ir arijas negalima sugrąžinti į vieną dalį. Šiuo atveju operų arijos turėtų sudaryti atskirą dalį.

Skoningai sudaryta programa sudaro dėkingus rūmus koncertui.

Velta Ozols turi minkštą instrumentalinio charakterio balsą, kuris atrodo, yra daugiau linkęs būti mezzo, negu sopranu. Dainininkės pažymėtinas geras bruozas yra tas, kad ji, būdama operos solistė, neužsimiršo iki koncerto pasilikti kultūringos koncertantės rūmose, kas publikai darė gero įspūdžio.

Muzikaliai plačia cantilena nusikambėjo G. Faure „Lopšinė“. L. Garutos „Sventoji naktis“ ir J. Medinš „Aš einu su tavimi“ liko pozityvaus subtilumo rūmose.

Deja, jos panaudotos pianissimi norėtusi išgirsti daugiau užbaigtus. Bissui padainuota „Pasvartyk, antele“ nusikambėjo maloniai ir be priekaištų.

Operų arijos dėl kai kurių dai-

navimo techninių trūkumų nusikambėjo netaip išpildingai, kaip klasikai ir dainos. Suglaudus Velta Ozols, nors jauna dainininkė, dar rimtos kultūringos menininkės įspūdį.

Stasys Liepa turi malonaus tembro operinį balsą. Lietuviškos dainos ir klasikai leidžia apie St. Liepą daug kalbėti.

Iš klasikų dainavimo yra atpažįstami dainininkai, kuriems yra statomi reikalavimai: skonis, kultūra, technika, susivaldymas!

Skonis apima dainų pasirinkimą pagal savo balso charakterį. Kultūros sąvokoje glūdi tinkamas kompozitorių dvasinų nuansų supratimas ir jų atkūrimas. Technika sudaro balsinės priemonės tiems nuansams išreikšti. Susivaldymas reikalauja užmiršti operos dainininko aistras.

Koncerto podiumui operiniai efektai yra svetimi.

Operų arijose St. Liepui pavyko daugiau pasireikšti, negu dainų ir klasikų dalyje. Kunigaikštis Igo-rija ir „Sevilijos Kirpėjo“ cavatina buvo tinkamai pasirinkti dainininko charakteri.

Jos reikalauja didelės balso skalės ir dramatiško išpildymo. Solisto turimas „forte“ čia kaip tik tiko ir klausytojams paliko gero įspūdžio.

Tačiau bissui duota Eskamillo arija iš op. „Carmen“ buvo lengvai forsuota – pertempata.

Baigiant, norėtusi pasakyti, kad panašaus pobūdžio koncertus pasigaudautumėm viešai išgirsti.

Septimus

Vaižgantas

Aggiejevo galas

(iš „Pragiedrulių“)

(Tęsinys)

Tuo tarpu Zaltvykštis atkišo degtinės bonką, rado arbatinę didžiulę stiklinę, tuo pačiu krepsiu išaukė vidų ir, pilnuotėje pripilęs padavė seniai į antrą ranką. Ir tai, matyt, buvo praprasta: stiklinė visai pasislėpė sugniaužtoje saujoje. Siurbtelėjo lyg iš rankos vieną kartą, siurbtelėjo antrą. Sveciai laukia, kada gi jis pradės gerti, tik Zaltvykštis jau atsėmė iš rankos dykų Kur dingo visa degtinė, taip ir nepamatė studentai.

Užtat duoną senis kramtė ilgai, retai kšdamas, žibėdodamas, paspringdamas, pakosėdamas. Burzdulis buvo toks senas, jog tik pristytęs archeologas, ant kaulų, kaip priešvanijį diplokadą, bebūtų atspėjęs, kiek jam metų.

Kol svečiai, paragavę degtinės (šiuo kardu ir Niaura atsigrėdė, gardžiai pavalgę lašinių, pavalgę

ir senis. Nei sveikas, nei dėkui vėl apvirto ant krosnies, vėl išsižiojo ir vėl kaklo duobėje ėmė šūsti bulbių katilėlis.

— Dabar miegos bent dvi dienas, kol užteks jam viduriuose kuro. Galime drąsiai kalbėtis, lyg nieko čia nebūtų. Tamsta, Niaura, negirdomis praleidai vieną sumanytą, – pradėjo Zaltvykštis.

— Labai gerai girdėjau. Tik į tokius sumanymus per susirinkimą neatsakoma, paaiškino Niaura. — Gal dabar atsakysime vieni trys? Argi Aggiejevui veltui praileisime tais, ką bloga jis yra padaręs ir dabar ketina padaryti? Jis pasilegė jau ne kaip policijos, kad ir rusų, tarnas, tik kaip tikriausias chuliganas. Argi nebus kas jį suvaldys, kaip pasiutusį bulių? Tokį arba naušauk, arba jis tave subadys. Judu esate vieninteliai šiame krašte nusimaną tautos atstovai, tai ant jūsų gula atsakymas už tai, kas dar blogiau bus padaryta laudžiai.

Zaltvykštis valgė duoną su lašiniiais, žebėjo trupinius iš saujos, kosė žodžius tuo pat šaltu, rodės, visai bejausmiu rimtumu, kaip ir pirma susirinkime, lyg ragindamas nebetikusį šunį pakarti, nuliekamą jautį papiauti, oželių pamedžioti

ar kokį kitą menkniekį padaryti. Įspūdis ir dabar buvo tokio pat didelio: abu studentus išpylė šaltas prakaitas, širdys plakė, kaip kūjais kalė. Abiem tebuvo viena mintis: kad tik nepaklaustų kas Aggiejevui padaryti?

Abudu lietuviai šviesuoliai ne kentė policijos viršininko, nei matyti jo nematė, nei nepažinę. Ne kentė idėjšlakai, tai stipriai, kaip kad nekenčiama kūniškai, asmeniška. Abu viena jam teveliojo, kad jį juo veikliausiai kurs perkūnas nutrenktų ar kiura žemė prarytų. Tačiau, jei būtų kas pasišūlęs, kad juodu pabūtų tuo perkūnu, už jokias pasaulio gėrybes ir jo idėjas nebūtų sutikę. Juodu nei iš toli nebuvo anarhistai.

Aleksys nei nesivaizdavo, kaip jis imtų šautuvą, lyg kielei ar genuliui, žmogui nudėdėti. Už kielei ir genį graužė sąžinė; bet už žmogų, kad ir tokį galviją, kaip Aggiejevas, negyvat užgraužtų.

Niaura, tiesa, seniai jau šaudė rusų pedagogos, liubrikus, valdininkus; ir tai tik savo vaizduotėje, žuikių, lapų pavidale. Bet kad gale jo šautuvo atstotų žmogystę, kad ir visų didžiausias žmonių skriaudėjas, tikrai tikriausias rankos jam nuleptų. Niaura, nors

niršo ant visuomenės tvarkos ir jos tvarkytojų, tačiau niekaip negalėjo prisiversti lygiai nekęsti atskirų žmonių. Kitas kita nekęsti antstolio, kas kita – Aggiejevo, kurį tam tikra visuomenės tvarka padarė.

Štai, ką studentai žinojo, apie šį naują Vaduvų krašte veikėją „zapadninką“. Antstolis Aggiejevas buvo tiek tamsios praeities žmogus, kiek šviesios ateities valdininkas. Iš praeities žmonės žinojo jo tikrą, būtent, jį buvus vienijoje Lietuvos gimnazijoje per dvi, dešis, vaikų nekenčiamu policistu. Pavartytas už girtavimą, kad vaikų nepavaldų, iš ten išsinešė jį maloningai perdirbtą savo vardą: Mitrofan Stepanovičį ir Tarakan Stakanovič. Tuo vieninteliu gyvuojančiu dokumentu baigiasi tikroji Aggiejevo gyvenimo istorija.

Dabar prasidėda mitų gaidynė. Nesuvaldomi žmonių liežuviai vėl ieško gyvųjų praeities dokumentų. Matydami, kaip policistas antinu kėsioja kreivomis kojomis, spėjo jį ilgai buvus kieno arklių jodytoju, bereiteriu. Girdi, kaip balnas iškėlė šakumą, taip dabar jis ir storą, visiškai trumpą ir pilną kraujo sprandą, spėjo tai pasidarius nuo nešiojimo ant galvos

sunkenybių: kubilačio šaldytos grietinės ar kltko.

Mokėjo žmonės atspėti, kodėl ir tuodu garbingus ir pelningus savo užsiėmimus bus pametęs: iš jodytojų buvęs pavartytas, kad nevisuomet kojomis bepavaldės: iš grietininkų taip pat pavartytas, kad ne visuomet nuvaldęs kubilačių ant galvos ir visai nebegalėjęs pragerti savo baltu išreikšti „meariožny cheros“! Tam patvirtinti vėl buvo gyvo dokumento. Aggiejevą visose gubernijoje buvo garsi valdininko retenybė: neėmė paprikų ir į kiekvieną pasiūlymą atsakydavo:

— Seamamu dariožė, Sierioža... Žmonės tačiau žinojo, taip Aggiejevą atsakant vien į paklaimą menknieki. Į didesnį kyšį jis atsakydavo trumpiau:

— Cheresios.

Italas pasakytų:

— Jei ir ne visai tikra, užtat gerai samanyta. Si non e vero, bene tena.

Moka lietuviai „bene travare“ tiems, kurių neapvėža. Tad ir pavardė Aggiejevų jų ištarme pavirto: Vagėjų, tyčiomis ar tautiniu būdu priėmė baltąją pradžioje žodžio priedant „V“, kaip iš „oras“ žemaičiai pasidarė: „voras“ o iš

Sovietai ir atominė paslaptis

Trumpas Molotovo užsiminimas, kad sovietai jau žina atomines bombas paslaptį, visame pasaulyje sukėlė sujudimą ir susijaudinimą. Vieni tą pasakelįma laiko diplomatinio blefio, kiti sako, kad sovietai tą paslaptį galį žinoti, bet kad jie tikraišiai neturi priemonių bombai pagaminti. Prancūzų savaitraštis „Carrefour“ tuo pikantišku klausimu išsėdė pranešimą, kurio autorius yra William Van Narvig. Laikraštis jį rekomenduoja kaip ilgus metus Sovietų S-goj gyvenusių žmogų, buvusį artimą Šverniko, Zdanovo, Ščerbakovo ir kitų Kremliaus didžiųjų draugą, kuris dar paskutiniaisiais laikais turėjęs su Maskvos vyrais intymų ryšių. Štai tas jo pranešimas:

Hirošimos bomba sudavė skaudų smūgį raudonosios armijos nenugalimumo dogmai. Dar 1945 m. rugsėjo m. sovietai skubiai įrengė didžiulį atominį tyrinėjimų laboratorijas Alaghezo kalno pašlaitėje, Kaukaze, 4000 metrų aukštyje. Pats Stalinas, atostogaudamas Sočy, kelis kartus jį apžiūrėjo.

Tų pačių 1945 m. spalio m. sovietai užėmė Jachymovo uranių kasyklas netoli Karlsbado, Čekoslovakijoje. Dėl to susijaudinusiam pasauliui nurauminti Čekoslovakijos užs. reik. ministeris Masarykas 1946 m. sausio 17 d. patikino JTO Visumą, kad nė vienas jo krašto uranių gromas nenuėis naikinimo tikslams.

1945 m. rudenį sovietai prikalbėjo britų mokslininką Dr. Allan Nunn May suteikti jiems kūrinių atominį informaciją. Mokslo vyrai tat kaštavo 10 metų sunkių darbų kalėjimo. Maždaug tuo pačiu metu sovietai itin suintensyvino savo šnipinėjimą Kanadoje, pavesdami savo agentams išgauti Geigerio detektorius, su kuriuo galima nustatyti uranių klodus žemėje. 1946 m. prasidėjo spurtas uranių išsėjojimas Jablonoi kalnuose, Sibire, ir Altajui, Krašt. Mongolijoje.

Vokiečių mokslinis rašytojas Dr. Westphalis pernai pareiškė, kad sovietų mokslininkai dar nepriėmę dirbti atominį tyrinėjimų darbą. Karui prasidėjus jie teturėję du ciklotronus ir visiška neturi didžiulio mokslinių tradicijų. Be kitko, tai nevisiška tikslu: prieš 80 metų rusų mokslininkas Mendelejevas nustatė atominio svorio lentelę ir stipriai pastūmė atominį tyrinėjimą. 1945 m. spalio m. britų Zem. Rūmose kapitonas Blackburnas pareiškė: „Sovietų

mokslininkai, ypačiai Kapica ir Liepinski, nuo 1935 m. dirba Charkovo fizikos institute ir gali būti pažengę net toliau už mus“. Kapica, Cambridge universiteto absolventas, sakoma, yra padaręs atominį atradimą dar prieš karui prasidedant, o nuo 1939 m. jį tyrinėjo kosminius spindulius. Po Hirošimos bombos Dr. Kapica, prof. Joffe ir kiti sovietų mokslininkai gavo įsakymą atsidėti tik atominėms tyrinėjimams. Prie jų prisidėjo sovietų mobilizuotieji vokiečių mokslininkai, kaip prof. Max Steenbeck, Dr. Gustav Hertz ir prof. Fritz Wollmer, visi dirbę atominėse vokiečių laboratorijose karo metu. Visi tie mokslininkai buvo įkurdinti viename turistų hotelyje prie Juodųjų jūrų. Už keleto kilometrų buvo apgyvendinta kita vokiečių mokslininkų grupė, vadovaujama prof. Manfred von Ardenne ir jo artimiausių bendradarbių Dr. Karl Bernhardt ir Dr. Kurt Mie.

Be Alaghezo kalno laboratorijų tokios pat dabar jau yra į pietus nuo Bijsko ir Vitimo upės srityje, į šiaurę nuo Čitos; abi Sibire. Tačiau sovietai dar neturi ir neatrodė kad pradėtų statyti ką nors panašų į amerikiečių Oak Ridge atominį miestą.

Didysis atominis darbų projektas, kuriam Maskvos valstybinė plano komisija davė pirmenybę prieš bet kuriuos kitus pramonės ar mokslo projektus, yra reikalingas milžiniškos elektros jėgainės, kuri galėtų pagaminti pakankamą energijos. Oak Ridge darbus įgailo nuostabių Tennessee klonio jėgainė. Sovietai tolygiaus elektros energijos šaltinio neturi. Didžioji Dniepro užtvanka, kurią 1941 m. sugriovė besitraukdamas Budionny, savo prieškarinį kapacitetą tepasiekia anksčiausiai po 18 mėnesių, „Volgos hidroelektrinis planas“ dar tik popieriu. Sibiro kalnų kriokliams panaudoti reikės mažesniais kelių metų.

Dėl tos priežasties sovietų fabrikai dar keletą metų negalės pagaminti atominių bombos, nebent sovietų mokslininkai atrastų naują būdą atominę energiją atpalaiduoti. Dabar tai daroma bombarduojant mineralą milžiniško galimumo elektros jėga. Tačiau nėra nė mažiausios abejonės, kad vieną gražią dieną sovietai atominę bombą turės, ir tai yra kelių metų klausimas.

Taip pat aišku, kad pasigaminę atominę bombą sovietai ją svaidsys supersoninių raketų principu. Tai

sovietai jau dabar rūpestingai studijuoja.

Vokiečiai savo V ginklų panaudojimą prieš sovietus Leningrado apgimulo metu. Jiems besitraukiant, į sovietų rankas 1944 m. lapkričio m. pateko eksperimentinė V ginklų pozicija Oranienbaume, prie Kronštato. Tada sovietai pirmąsyk susipažino su V ginklais.

Išveržę į Vokietiją, sovietai skubėjo užimti dvi vietas, kur vokiečiai darė svarbiausius raketinių ginklų bandymus: Usedomo salą prie Pomeranijos ir danų Bornholmo salą. Sovietai savuosius tyrinėjimus sutelkė Usedomo ir vokiečių mokslininkų padedami, ėmė bandyti tolimo lėkimo raketas. Atsimenam, 1946 m. vasarą virš Švedijos ėmė skraidyti paslaptį į šviesuosius. Tai buvo raketa, iš Usedomo svaidsomos „Spitzbergeno sritį. Nuotolis tarp Usedomo ir Spitzbergeno yra kaip nuo Lietuvos ligi Anglijos.

Kristaus Karaliaus minėjimo dieną Rebdorfe artistų mėgėjų grupė suvaidino keturių veiksmų veiklą „Kryžkelėje“.

J. Galdžio nuotr.

Tuo pačiu metu sovietai pradėjo bandyti antgarsinių (supersoninių) raketų svaidsmų aparatų, įrengtų povandeniniuose laivuose.

Karui baigiantis vokiečiai turėjo vieną naujo tipo povandeninį laivą, paženklinatą „XXVI“. Varamas garinės turbinos (ligi tol nenaudojamos povand. laivuose), jis galėjo daryti po vandeniu 15 mazgus. Jis galėjo likti pasinėjęs neribotą laiką, neiškildamas net baterijų prikrauti. Sąjungininkų laivyno sluoksniai sutinka, kad įėjus vokiečiai 1943 m. būtų turėję pakankamą tokių laivų skaičių, karo eiga būtų galėjusi būti kitokia.

1945 m. balandžio m. užėmė

J. B.

Stettiną sovietai didžiuliuose Vulkan-Werke dokuose rado praktiškai jau baigtus du tokius „XXVI“. Vieną gražią dieną tie du povandeniniai laivai dingio iš Stettino.

Prailtų metų vasarą norvegų žvalgyba gavo keistą pranešimą. Žvejai Arktikos vandenys į šiaurę nuo Norvegijos pastebėjo du kažkokius nematytų tipu laivus. Buvo aišku, kad tai povandeniniai laivai, bet visiška aerodinamiški ir su labai žemu bokšteliu. Aprašymas visiškai atitiko „XXVI“, bet juose buvo naujas dalykas: nuo

tilto užpakali bokšteliu kyšojo įrengimas, visiškai panašus į raketų svaidsmąją rampą.

Iš visko atrodė, kad toji rampa skirta svaidsyti raketoms to paties tipo, kurios per Sverdirją iš Usedomo lėkė Spitzbergeno link. Iš povandeninio laivo paleistos jos, be abejonės, tiek toli nenulėks, tačiau povandeninių laivų flotilija vis dėlto gali paleisti visiška gražų atominį bombų kiekį į būsimąjį priešą pakraščiu miestus ir sukelti juose neapsakomą paniką. — jei-gu ten dar liks kam nusigąsti.

Kaina, už kuria Rusija istojo į kara prieš Japoniją

IŠTRAUKA IŠ BUV. UŽS. REIK. MINISTERIO J. F. BYRNES NESENIAI IŠEJUSIOS KNYGOS „SPEAKING FRANKLY“

Vėliau aš susidūriau dar su vienu Jaltos nutarimu. Tai buvo „slaptiausias“ nutarimas, kuriame už dalyvavimą kare su japonais Sovietų Sąjungai buvo numatyta pavesti Kurilų salas. Taip pat buvo nutarta Rusijai grąžinti

sugrįščiau su admiralu King, kuris ruošėsi išvykti vasario 10 d. Mes manėme, kad konferencija baigsis tą patį vakarą, ir prezidentas kitą dieną išvyks. Bet tą dieną Stalinas paprasė prezidentą palikti dar vieną dieną. Jis sakė, kad darbai užbaigti būvę per mažą laiką ir jis dar noris aptarti kai kuriuos svarbius dalykus. Prezidentas sutiko. Nutarimas dėl Kurilų salų buvo padarytas ne prie konferencijos stalo, o Trijų Didžiųjų privataus pasitarimo metu ir vasario 11 d. tuo reikalu buvo pasirašyti protokolai. Jei aš tą dieną būčiau buvęs Jaltoje, tikriausiai būčiau apie tai sužinojęs.

Grįžęs prezidentas man apie tai visai neminėjo, ir protokolai buvo laikomas užrakintas viename Baltųjų Rumų seife. Vasarą aš sužinojau, kad prezidentas Rooseveltas apsiėmė įkalbėti Kiniją sutikti su nutarimais, liečiančiais Port Arthurą, Daireną ir geležinkelius. Tačiau, tik tapęs Valstybės sekretorium, po kurio laiko aš. Maskvos gandy paskatintas, ėmiau teirautis ir sužinojau tikrąjį nutarimą. Aš pranešiau apie tai prez. Trumanui, o jis paprasė admiralą Leahy šiuos dokumentus perduoti Valstybės Departamentui.

Vertinant šią prezidento Roosevelt pasirašytą Pacifiko sutartį, reikia priminti aplinkybes, kuriose tie pažadai buvo duoti. Tai įvyko šešiomis savaitėmis praslinus nuo rimtos vokiečių kontraktos Vakarų fronte. Nors ir rytuose ir vakaruose aliantai darė pažangą, tačiau nei prezidentas nei kaitas kas tuo metu nežinojo, kaip ilgai dar vokiečiai išsilaikys ir kiek nuostolių mums teks pakelti, kol jie kapituliuos. Jaltose drauge su prezidentu buvo ir vyr.

„uogos“ aukštaitiai turi: „vuogą“. Pagaliau, rusų vardas ir pavardė, kaip tikrieji: Mitrofan Stepanovič Agglejev, taip ir pataisyti, lygiai lietuviams neštariami nepaspringus. Tad noromis nenoromis turėjo savo gyvenimo vadą vadin-ti saviškiai: mūsų Vagėjas.

Kaip toliau ėjo Vagėjo karjera, kur jis pateko slapstosios policijos bendradarbiu, už kokių nuopelnų paskui atsirado viešosios policijos atsakingojo vietoje, — apie visa tai nė mitai nieko nebesako, o vargu ar beasmėna ar atminti benori ir pats karjyrgs. Bene gana to, jog vienur kitur padirbėjęs, liesas sublogęs, kaip mūgėlė, pa-juodėlis skurdžius Agglejevas iš-sisėrė pasidarė storas, ne pilvū: tam buvo dar per jaunas, tik sprandų ir visais kiais galais.

Mažutė jo galvelė nebesikyrė nuo sprando, kaip kuoka lazdos gale, tik buvo nukūnėta. Iš prie-šakio žiūrint, tai buvo tikra Gogolio pašlepta žmogystė-ridikas lapais žemyn, šaknimis austyn: pa-liai krūtinę tiesėsi didelė šakota ruda barža, o viršūnė baidė staci-ais, kaip šepčio, mišrios spal-vo plaukai. Visa tai reiškė, kaip

sau nori, ar nieko nesulaužoma energija, ar beprotiška atkakluma.

Ne riebus, tai visa storas, kaip vienas, ne tarp medžių augęs neis-tekis gūzolas ar šv. Barnardo su-ko, tikrai, rōdės, juoba tinkas mašmas uoste nešioti, ne raštinė-jie plunksnele vedžioti. Užtat vi-nu savo pavidalu kiekvieną smel-kę, iš tolo šaukė: neužklūk, įplė-šit! jei pridėsimė jog degtinės be-gėrė tik prieš valgant, valgydamas ir pavalgius, tai suprāsimė jį ne-galėjus nenulenkinti paties guber-naatoriaus, kurs, pagaliau, jį išpė-jo ir pats jam pasiūlė savo sugulovę-tiesą, jau su vaiku buvusią, vis dėlto dar labai gražią, švelnią, lūp-šnią ir labai poniškai elgtis mo-kančią merginą Ildiją Kalikstov-ną Vergyaitę, Lenkų ar Lietuvos bajoraitę.

Vagėjas savo žmoną įsimylėjo visu savo sunkiu kūnu. Džiaugė-s ja namie, džiaugė kiekvieno-asmvetur, girdamas ponišką jos deli-катumą ir aukštą išlavinimą; ypač, kad buvo paties gubermijos viršininko, „giminaitė“, kurios tat dēlto dar labai gražią, švelnią, lūp-šnią ir labai poniškai elgtis mo-kančią merginą Ildiją Kalikstov-ną Vergyaitę, Lenkų ar Lietuvos bajoraitę.

taip tarp šio policisto žodžių an-trą prasmę:

— Nepamirškite mane esant pa-ties gubernatoriaus giminę! Mano žodis jam sveria: aš bet ką dabar galiu be duonos suėsti, o guber-naatoriaus žodis man sveria: aš jo užtariamas, ne šlemet, tai kitamet galiu pačiu spraukinu patapti!

Ar bus taip, ar nebus, vis dėlto galimumo nusimanydamas darė Agglejevą dar rimtesnį ar atkaklesnį visos pasielgimuso; dar aiškiau visas jo stomus reikė: nepristitk — įplėšit! Kiekvieną Naujųjų Mė-tų dabar Agglejevą laukė ne taip, kaip visi — kad tai naujos gady-nės pradžia, tik kad jie valdinin-kams skelbia pakylėjimus tarny-boje.

Zaltvykštis labai gerai numanė, kas darosi cyrose tų jaunikių širdyse. Tai tik ranka pamojo.

— Et, manigau, kad jūs vyrai, ne virbalai. O čia sėlių esama, dau-giau nieko. Ypač to neauklauja iš Niauuros, su kuriuo sudarėme tokią puikią ir smarkią Tūtinių organi-zaciją. Bėpiga jums kariauti ir vi-sokias revoliucijas kelti iš už tvor-s, svetimosioms rankomis. Pamė-gintumėtė patys eiti į prūsūs, iš Prūsų į Gudus (Lietuvą), iš Gudų

vėl į Prūsus, nuolat, kaip šunų, žandarų, policistų, liubrikų apnikti: patys pradėtumėtė, kaip šernai, čiaukšėti, putotis ir taikyti, kaip čia pavirčiau užkabinsu iltimi ir artimajam paleidus žarnas. Aš jū-sų nė neperšu budeliais: tuo tarpu tenkininkitės badydami savo priešus plunksnomis ir aštriais liežuviu-pis per mityngus: patys gyvenimas įterps į jūsų saują ginklą. Jūs su-galvokite man tik būdą kaip Agglejevą vieną patį įsilivijus į šit-ą, štai, tabakinę. Daugiau nieko.

Draugai, lyg jiems būtų kas gerkle užmaugęs ir į tai neatsakė nieko. Jiems pasidarė be galo ne-bepatogu sėdėti trobelėje su gun-dytoju. Tad abu „kartu“ pakilio ir, nieko neatsakydami, ištiesė rankas Zaltvykštis.

Sis apsimetė jų tylą priimams už sutikimą ir atsiveikino:

— Tad per dvi savaites, Diena diemon būsiu šioje skrabutėje nuo 2 val. po pietų ir ligi auštant. Pas-kui gausiu grįžti atgal, iš kur atė-jęs čionai tik man laukiu. Ir be to jis pratyso beveik ligi metu, jums gi bėpadedant organizuotis. Rel-kia, kad nors darba apkepurėti kas padėtų.

Svirtis svyrė ant vartelių — Užsisvyrė ant rūtelių. Prašiau tėvą svirties keltų — Man tėvelis nepadėjo. — Prašiau brolius svirties keltų.

Ėmė Zaltvykštis niūniuoti ale-gorišką dainą, išlydėdamas savo svečius.

Abu draugai per daug buvo su-sirbupę ir susisėloję, kad bebūtų atminę medžioklę ir perkūno ožie-lus. Kaip išėjo iš Tosynės, taip ir sovė ekies tiesumu pro Juo-džiaus Kelmą ir Morkaus, Valero tėvo, kapą takelia ir atsidūrė ties Liežuviu, tuo drėbulių purvų pa-versmiu, perskystu perėit, per-plačiu persėkti. Tad apsisuko at-gal į krūmą, aplink šaltinį į kelią per tiltelį, kur Juodžiaus dvasia tebesergisti amžią sąrygą: per slėnį, kur Piliakalnio tebedaboją Vailiulo dvasia, ir namo.

Tą dieną abu vyruklai pramie-goji kiaurai ligi pietų, nė pusrų-čio nesikeldami. Miegojo pe-ramiai, svaitydami, burzdėdami ne-suprantamos žodžius, šokinėdami iš miego. Net namieškiai ėmė ne-berimti ir per nevalią pritašė juos bent kad pietų pavalgytų.

(Bus daugiau)

kariuomenės štabas, kuris gerai žinojo padėtį.

Aišku, kad sutartis dielė dalimi buvo karinis nutarimas. Karo vadai jau ruošė Japonijos invazijos planą. Jie be abejo pateikė prezidentui savo apskaičiavimus, kiek tokia invazija pareikalautų gyvybių Rusijai dalyvaujant kare ir kiek ją nedalyvaujant. Jie, aišku, norėjo, kad Rusija priverstų japonus sukoncentruoti dalį kariuomenės šiaurėje. Bet, kadangi Stalinas žinojo apie mūsų ruošiamą invazijos planą, jis žinojo, kad mums reikalingos jo armijos. Dėl to jis galėjo daugiau reikalauti. Ponas Stalinas niekad nėra kuklus savo reikalavimuose.

Negalime smerkti prez. Roosevelta ne už sutarties laikymą paslaptį. Rusija buvo pasirašiusi su japonais sutartį, dėl ko mes negalėjome skelbti, jog ji ruošiasi su jais kariuotė. Be to, rusų karinė jėga tada buvo sukoncentruota Vakarų fronte. Sutarties paskelbimas būtų paskatinęs japonų kariuomenės sukoncentravimą prie Rusijos sienos būsimai invazijai. Mūsų visi interesai reikalavo leisti rusams perkelti kariuomenę iš Europos fronto pralinkus 90 dienų po Vokietijos kapituliacijos. Dėl to suprantama, kad tiek maršalas Stalinas, tiek prezidentas Rooseveltas norėjo tai palikti paslaptį.

Konferencijai baigiantis, maršalas Stalinas surengė pietus. Tuo metu spauda, remdamasis vieno dalyvio amerikiečio pasakojimu, skelbė, kad buvo pakelti 45 tostai. Nors aš tikiu, kad jų tiek ir buvo, tačiau, nepaiskinus visų aplinkybių, atrodytų, kad pietūs buvo tik progą pasigerti. Iš tikrųjų kiekvieną tostą svečiai užgerdavo tik gurkšneliu vyno, o daugelis tostų buvo net neužgerta. Pietūs tęsėsi 4 valandas. 45 gurkšniai vyno per 4 valandas nė vieno iš dalyvių neapsvaigino. Kiek tai liečia mane, aš vyno negeriu.

Kai sriuba buvo paduota, aš pastebėjau, kad netoli manęs sėdintis p. Višinskis iš savo dėgtinės stiklinuką įpylė vandens. Kadangi dėgtinė yra vandens spalvos, aš nutariau tą pat padaryti. Pas-

Mane sudomino viena Stalino mintis: „Nesunku išlaikyti vienybę karu metu, kuomet yra aiškus bendras tikslas nugalėti priešiną. Sunkiausias uždavinys ją išlaikyti po karo, kai skirtingi interesai skiria sąjungininkų kelius. Mūsų pareiga stengtis taikos metu palaikyti tokius gerus santykius, kokie jie buvo karu metu.“

Aš tvirtinu jo pranašystės teisingumą ir pritariu jo nuomonei.

Kai buvo pakelti tostai mūsų karo vadų ir visų sausumos, jūrų ir oro karžygių garbei, aš pasiūliau pakelti tostą už mūsų kraštų garbinguosius piliečius-ūkių ir fabričių darbininkus-kurie nedėvėjo uniformas, tačiau savo darbu įgalino mūsų laimėjimus. Maršalas pakilo iš vietos ir atėjo sumuštui su manim stiklais. Iš tikrųjų jis yra labai malonus žmogus.

Mano dėmesį atkreipė moteris, kurios yra labai jaunos. Jos vilki tamsiąsias drabužias, tokiom pat skurdžiom kelnėm kaip ir vyrai. Vien tik plaukai, ilgi ir tankūs, skiria jas nuo kitų četnikų.

Aš panorėjau aplankyti kitas sukilusių stovyklas. Tarpininkaujant generolui, kuris vadinosi Konstantinas Simanovičius, aš galėjau netrukdomas susitikti su kitų stovyklų žmonėmis.

Savo kelionę aš pradėjau Kroatijoje ir atvykau netoli Zagrebo esančio miestelio Stimovič, kuris yra Tito dalinių žinioje, tačiau apylinkės kaimai yra grynai četnikų rankose.

Vėliau aš aplankiau stovyklas Serbijoje ir Bosnijoje. Visur vyrai ir moterys nešioja ant krūtinių širdies Kristaus paveikslą, o krūtines dešinėje – Michailovičiaus, kaip kankinio.

Kiekvieną rytą, vos atsikėlus, pirmiausiai grynams ore atlaikomos mišios, kurių metu pasklinda kalnuose gaudi bardotų vyrų giesmė. Po to vyksta karinis apmokymas ir manevrai, tačiau be šaudmenų.

Kaip matote, mes neturime per daug šaudmenų, kad galėtume juos tuščiai eikvoti, – paaiškino man vyrai.

Tai iš kur gaunate ginklų? – paklausiau.

Iš Tito kareivių.

Ir jie pradėjo juoktis. Tačiau šis juokas man buvo skaudus, nes jutau, koksi šių sukilusių gyvenimas yra tragiškas.

Četnikų skaičius nėra didelis – maždaug 75 ligi 100 tūkstančių. Kokiu būdu jie išminti, šie žmonės, pasiklidę po įvairius krašto kampais? Laimel, četnikai savo tarpe turi piemenų, kurie yra kalnuose su savo bandomis. Laikas nuo laiko užmušamas vienas kitas avinas ir iškepamas ant laužo.

Šioje kurčioje kovoje, apie kurią neduodama jokių komunikacijų, yra ir tragiškų epizodų. Stai vienas iš tokių.

Jau daugiau kaip 15 dienų Tito policija laiko apsupus netoli Sarajeva 50 četnikų. Apie pasidavimą nėra jokios kalbos. Išbaigę šaudmenis, vyrai susigrupavo į keturkampį, laukdami atakos, nesąnėsi jiems mirti. Tito kariai artėjo. Tačiau juos pasitiko naujas siurprizas: į juos pasipylė liepsnos, kurias sudarė ne kas kita, kaip benzino buteliai, kuriuos sukilėliai panaudojo kaip granatas. Kova buvo žiauri. Iš penkiassiminties aptuptyjų 49 buvo užmušti vietoje, o paskutinytis turėjo patekti į nelaisvę. Tačiau, prieš pasiduodamas, jis japonų samurajaus pavyzdžiu išsitraukęs peilį įsmėgė sau į viršūrus, traukdamas iš apačios į viršų.

Četnikai viską perka kraujo kaina. Kartais jie suorganizuoja priešpuolius. Jie užpuola vieną kitą miestelį, nuginkluoja vyriausybės dalinius, prisiurbia milty, mėsos ir grūdų. Tada jie vėl pasitraukia į kalnus, kur jie laukia dienoms, kada, jų įsitiknimu, į jos ir Belgradą ant balto žirgo Jugoslavijos karaliaus Aleksandro sūnus.

— Mes turime ne tik šią armiją, kurią jūs žinote N.S.Z. vardu, bet yra taip pat W.I.N. (nepriklausomybės ir laisvės daliniai), savo drausme panašūs į mūšikius. O.N.R. grupė, sudaryta daugiausia iš Varšuvos studentų, yra mažesnės svarbos.

— Bet kodėl šios visos grupės nesusijungia?

— Žinote, kiekviena grupė turi savo charakterį ir savus uždavinius. Tačiau visi drauge siekiame grąžinti savo kraštui laisvę.

— Ar galiu pasiteirauti, kiek yra įsikiškų skaičiai?

— Mes patys apsiriktume, patekdami jums tikslūs duomenis, kadangi kasdien mūsų skaičius keičiasi. Yra įvairiausių tvirtinimų. Buvo kalbama, kad šis skaičius prašoka milijoną. Bet aš sakau, kad tai perdidu. Tačiau ir pagal Varšuvos statistiką jų nėra daug. Mes paaiškins. Pagal pareitais metais padarytą prezidento Bieruto pareikšimą mūšikių esą apie 15000 Šiems 15000 žmonių jo vyriausybė paskelbė dvi amnestijas, kurios nedavė norimų rezultatų: iš šių 15000 žmonių Varšuva tvirtino, kad 55277 mūsų organizacijos nariai, pasinaudodami amnestija, prisistatė vyriausybei. Varšuvos tvirtinimu, buvo daugiau kaip 50000 kitų „banditų“ vyriausybės kalėjimuose. Laikas nuo laiko pranešama, kad 12000 mūšikių yra sumita, šimtai teroristinių bandų likviduota ir t. t. Tikriausiai galite sakyti, kad mūšikių yra geras šimtas tūkstančių ir kad mūsų vadovybė yra puiki. Mūsų judėjimas nėra iš tokių, kurių naudojasi visokiom priemonėmis, atsimenant generolą Świerczewski. Reikia pasakyti, kad Varšuvos sovietų triumfo diena dar toli.

— Kokios nuomonės esate apie žydus?

— Aš užtikrinu, kad mes esame visiškai tolerantiški visoms mažumoms, kurios yra Lenkijoje. Mūsų kariai nėra palietę nė plauko nė viename žydui ir nėra dalyvavę Kielcų pogrome. Mes kasdien vis daugiau ir daugiau įgyjame palankumo tautoje. Rinkimėsi apgavystė Lenkijoje, kaip ir neseniai Vengrijoje arba Bulgarijoje, daugelį svyruojančių patrijų atvėrė akis.

— Bet ar nėra per kietas jūsų dalinių gyvenimas?

— Iš tiesų, jis yra kietas, nes, kaip matote, mūsų kariai žiemą miškuose neturi karštininių, aprūpintų centrininiu šildymu. Tačiau krašto palankumas padaro tai, kad dalinių maitinimas yra beveik kasdien pakankamas, net ir labiausiai apibeldžius rajonuose. Atsiminkite, užabgdamas pasikeičijama pabrėžė organizacijos vadas: Lenkijos baltasis aras niekad, aš kartojau – niekad nesisudo patpudomės į Maskvos narvą! Vertė V. K.

Rebderio lietuvų stovyklos komiteto pirmasis posėdis

J. Gaidžio nuotr.

Aš mačiau disciplinuotus N.S.Z. dalinius

Aš norėjau patekti apylinkėn į pietus nuo Lenkijos, kur Karpatų kalnai šią šalį skiria nuo Čekoslovakijos. Netoliese į rytus, kitose Kurzono linijos pusėje prasideda sovietinė Ukraina. Aš norėjau vietoje pamatyti „banderoviečių“ arba „bulhovcų“, šias pusiau karškas ukrainiečių organizacijas, terorizuojančias apylinkę, kurioje Varšuvos vyriausybės galia yra žemiau nulinio. Šios „baltosios“ bandos taip siaučia pasienyje, kad slovakai visu pasieniu turėjo išstatyti sargybas. Kovo vyksta šiam visam „kampe“, kur kryžiuojasi trijų valstybių sienos. Vieni sako, kad tai antikomunistinės bandos, kiti man tvirtino, kad „bulhovcai“ yra išskirtinai sovietų karininkų žinioje ir kad lenkų kariuomenė ir policija prieš juos yra bejėgė. Dar kiti teigė, kad šie ukrainiečiai, pakluvę į lenkų rankas, būdavo įvairiai traktuojami. Aš patsai norėjau įsitikinti, kur yra tiesa.

Tačiau, man pareiškus savo sumanymą vienam N.S.Z. (lenkų antikomunistinė organizacija) karininkui, jis man pasakė:

— Kvailystė. Gyvas jūs nesugrįšite atgal. Šie žmonės nėra patriotai, kurie kovotų už vieną idealą, kaip mes, bet paprasčiausiai banditai. Jie užpuola lenkų miestelius, juos išplėšia ir degina. Kaimiečiai bėga į miestus, o dėl to šiandien yra sunaikinta apie 700 ūkių. Malūnai, mokyklos, ligoninės – viskas sunaikinta. Tvirtinama, kad šių bandų vadai yra baisiosios rusų „saugumo“ policijos žinioje.

Bulhovcai vieno kaimo senūnui pareiškė: „Mes reikalaujame ligi tos ir tos dienos tiek ir tiek žlotų. Jei suma nebus laiku surinkta, tai „remiantis mūsų principu“ kaimas bus sudegintas“. Kiekvienas, kuris iš jų pusės bandytų mūsų veiklą priešintis, bus žiauriai nubasutas“. Žinodamas tokius faktus, aš nusprendžiau pasilikti su slaptošios N.S.Z. armijos vyrais.

— Kurį rajoną norėtumėte aplankyti? – paklausė manęs vadovas.

— Pagrindiniai mūsų partizanų daliniai yra Starogardo apylinkėse, 45 km nuo Danzigo. Pareitais metais jie turėjo šį miestą užimti, tačiau furėjo pasitraukti. Kiti pagrindiniai centrai yra išdėstyti: 1) Balstogės rajone, kur, nežinūri vyriausybės dalinių pastangų, talninkaujant net ir rusams, kurių siena yra netoli (!), mūsų žmonės atsilskė. Jie pasirodo, išsklaido priešio pajėgas ir vėl pasitraukė į miško tankynę. 2) Mes turime užėmę stiprias pozicijas pietuose prie Liubliano, kur Zamosėje išslavinome 900 politinių kalinių. Taip pat stiprios pajėgos yra tarp Kiel-

qų ir Krokuvos. Ten taip pat kovojama miškuose. Daugybė jaunų vyrų prisideda prie mūsų.

Aš pasirinkau pietryčių rajoną ir akis į akį susidūriau su vienu iš dviejų didžiųjų vadų, kurie kovoją prieš Varšuvos vyriausybę. Aplink jį spietėsi tikra daugiausia kariuomenė, kurios visi vyrai ant krūtines nešioja Sv, Pane-

Žmonės Jugoslavijos kalnuose ir Lenkijos miškuose

Prancūzų žurnalistai Jean Rozack pavyko sueti i kontaktą su Lenkijos ir Jugoslavijos rezistencinio judėjimo žmonėmis, kuriuos jis vadina savo straipsny „Beviltskieji“ (Les desperades), apsaustinas savitrašty CARREFOUR, 1947 m. spalio 8 d.). Šių žmonių likimas yra kietas ir sunkus. Jiems nėra kelio atgal. Cia pliuotelsi ano prancūzų žurnalisto išpūdių.

Vert.

Jugoslavijos „čėtnikai“ kovos ligi paskutinio

— Mes neturime kovotojų per daug, — kalbėjo 16 metų partizanė Nadja, kurią aš mačiau prie kulkuosvaizdžio: — mes negalime sau leisti luksuso prareitini savų eiles.

Dabar aš atsidūriau, rašo toliau minėtasis žurnalistas, regione kuris yra kontroliuojamas maršalo Tito dalinių. Ir šie žmonės, kurių tarpe aš dabar esu, yra naujosios Belgrado valdžios priešas Nr. 1. Jie visi turi tikrai vieną dievą — Michailovičių, tą, kurį serbų kai-

Rebderfo ateitininkų kuopa

J. Gaidžio nuotr.

naudodamas progą, kai visi atsisotojo pakelti tostą, aš įpyliau i savo stiklinuką vandens. Tai nebuvo labai patraukli, bet aš žinau visa, kas dėjos pietų metu.

Į kai kuriuos JAV pranešimus apie Sovietų valdininkų girtuokliavimą aš norėčiau atsakyti, kad su kuriais iš jų man teko susitikti, visi buvo labai nuosaikiūs. Aš niekad nesu matęs bent kiek įsigėrusio sovietų atstovo viešojoje kompanijoje.

Maršalas kėlė labai nuosirdžius tostus i Churchillį ir įpytingai nuosirdžius i prezidento sveikatą, vadindamas jį svarbiausiuoju meisteriu visų pabūklų, kurie paskatino toso pasaulio mobilizaciją prieš Hitlerį.

Ministeris pirmininkas pakėlė tostą i maršalą Staliną „galingą vadą galingos tautos, kuri išvijo tironus iš savo žemės“. Prezidentas džiaugėsi vienybe, charakteringu brožu trijų didžiųjų valstybių santykiuose, ir škreiskė viltį, kad jį ir ateity pasiliks.

mičiai pavadino „Jėzumi“ ir kuris prisiekė nešioti barzdą, ko nesurgis karalius Petras ir neuždursias Tito šalininkų už groty.

Stovykla, i kurią aš patekau, buvo įrengta prie akmenuoto ir duobėto kello. Patys „čėtnikai“ gyvena labai primityviai. Stovyklos šėfas, anksčiau buvęs generolas ir vienas iš Michailovičiaus artimųjų, man kalbėjo: — Mūsų kova yra šventa. Mes tikime, kad vieną dieną jugoslavų tauta sukilis prieš apgaviką Tito. Mes kovojame beviltiškai, tačiau mes mie liau mirsime, negu vergausime.

— Aš pažvelgiu i šiuos vyrus ir moteris, mažytėmis grupėmis sugulius ant žemės. Jų rūbų kilmė yra visiškai neaiški: jų marškiniai yra sudrėkę, o jų kelnės yra supildytos iš daugybės spalvotų lopinių. Jie visi, kaip ir Michailovičius, nešioja juodas barzdas ir yra prisiekę nesiskusti, kol Jugoslavija bus Tito rankose. Šis jų pažymys neleidžia jiems rodytis miestuose ir miesteliuose.

Rebderfo lietuvų stovyklos komiteto pirmasis posėdis

J. Gaidžio nuotr.

LIETUVOJE

Sių metų duoklės

Rugpjūčio 23 d. „Tiesoje“ paskelbtas Lietuvos TSR Ministrų Tarybos nutarimas, kiek grūdų šiemet Lietuvos ūkininkai turi atiduoti.

Birų, Joniškių, Kėdainių, Kupiškio, Mariampolės, Prienų, Rokiškio, šiaulių ir Panevėžio apskrčių ūkininkai, turintieji žemės daugiau kaip 1 ha iki 10 ha, turi duoti po 60 kg. grūdų nuo kiekvieno hektaro ariamos žemės (įskaitant daržus ir dirvonus); ūkininkai turintieji nuo 10 iki 15 ha — po 75 kg, nuo 15 iki 20 ha — po 95 kg, nuo 20 iki 25 ha — po 120 kg, ir daugiau kaip 25 ha — po 160 kg.

Alytaus, Vilkaviškio, Klaipėdos, Kaišiadorių, Kauno, Kretingos, Mažeikių, Pagėgių, Raseinių, Tauragės, Telsių, Ukmergės, Utenos, Sakių ir Šilutės apskrčių ūkininkai turintieji nuo 1 iki 10 ha — po 45 kg nuo ha, 10–15 ha — po 60 kg, 15–20 ha — po 80 kg, 20–25 ha — po 105 kg, daugiau kaip 25 ha — po 140 kg.

Vilniaus, Zarasų, Lazdijų, Švenčionių, Trakų ir Varėnos apskrčių ūkininkai: 1–10 ha — po 35 kg nuo ha, 10–15 ha — po 50 kg, 15–20 ha — po 60 kg, 20–25 ha — po 80 kg, daugiau kaip 25 ha — po 110 kg.

Žemės ūkio Kooperacijos draugijos po 40 kg nuo kiekvieno viešai naudojamo ariamos žemės hektaro.

60% grūdų prievolės turi būti atiduota rugiais, kviečiais, žirniais, lesiukais arba pupelėmis.

Rugpjūčio mėnesyje turi būti atiduota 15% bendrojo prievolių dydžio, rugsėjo — 30%, spalio — 40%, lapkričio — 15%.

Neatidavusius duoklių graso-ma baudžėsime: „Individualiniai valstiečių ūkiai ir žemės ūkio ko-

operacijos, neatlikę savo grūdų pristatymo valstybei prievolių šio nutarimo nustatytais kalendoriniais terminais, yra liaudies teismo baudžiami pinigine bauda, kurios dydis yra dukart didesnis už laikui nepristatytų grūdų vertę, apskaičiuojant turgaus kainą.

Nepareišdami nuo to, laikui neatlikę metinės grūdų pristatymo prievolės dalį išieško iš nepriemokininio negėdino tvarka Paruošų Ministerijos organai.

Esant sunkinančioms aplinkybėms — suokalbais, vengimas atiduoti nepristatytą pagal prievolės, teismo sprendimą ir t. t. grūdų dalį — nusikaltę asmenys traukiami baudžiamon atsakomybėn pagal įstatymus.

Darbininkų sąlygos

„Tiesa“ Nr. 1216 talpina mechaniko S. Cernyšiaus pareikšimą Vilniaus priemiesčio darbininkų susirinkime, kur nusiskundžiama, kad darbininkų sveikatingumo apsauga kas kart eina blogyn:

„... Kombinatas nemažas, darbininkų šimtai. O medicininės pagalbos nėra jokios visoje imonėje. Susižeisi pirštą ar įsidreksi odą, nėra nei jodo, nei tvarsčio žaizdai aprišti. Tiesiog patikėti sunku, kad nė viename ceche (skyriruje) nėra net vaistinėlių ar būtiniausių vaistų. Ligi šiol buvo bent medicinos sesuo. Jinai suteikdavo pirmąją pagalbą. Dabar jos nėra. Kombinate po darbo nėra kur nusiprausti, apsirengti. Reikia pagalvoti apie prausyklą, dušą, drabužinę, apie pirtį. Miestelio pirtis jau seniai neveikia. Kur gi darbininkui nusiprausti? Tokiam kombinatui, kaip mūsų, nesunku ir savą pirtį įsirengti. — Ir dar: kur dingsta muilo davinys, skirtas mechanikams, šoferiams ir t. t. ...“

kad jo vyriausybė vieton 8.000 leido (važiuoti 16.000 žydų Prancūzijos kaip transitingam kraštan. Prancūzų vyriausybė numato sudaryti naujas sutartis su IRO, kad galėtų gauti darbininkų Tunisui ir Marokui.

Olandija š. m. spalio mėn. 22 d. Zenevoje pasirašė su IRO ir britų vyriausybės atstovais susitarimą, pagal kurį 3.000 pabėgėlių iš britų zonos bus priimti į Olandijos

ypatingai Pietinėje ir Vidurinėje Amerikoje, taip pat kai kuriose Kanados dalyse ir daugelyje Rytų kraštų, kur gydytojų skaičius, ypač lyginus su gyventojų skaičiumi, yra visai nepatenkinamas, būtų galima vietinius gyventojus aprūpinti medicinos pagalba. Dėl tu priežasčių bus patikrinti gydytojų ir gailestintųjų seserų diplomai. Numatoma 2.000 gydytojų ir 3.000 gailestintųjų seserų, gyve-

baigą, perduos IRO Vokietijoje rastą gabalinį aukso, ir prancūzų vyriausybė deda pastangas atrasti prancūzų zonoje paslėptą gabalinį ir pinigų neišlemtą aukso.

PCIRO PRADEDA DARBĄ AUSTRIJOS BRITŲ ZONOJE

Tarp Tarptautinės Pabėgėlių Organizacijos Paruošiamosios komisijos ir britų karinių įstaigų Austrijoje pasirašytas susitarimas, liečiantis komisijos darbą Austrijos zonoje. PCIRO vardu pasirašė gen. sekretorius William Hall Tuck ir britų karo belaisvų ir DP spyrtaus viršininkas pulk. C. G. Wade.

Sios naujos sutarties tikslas yra visus išvietintus asmenis ir pabėgėlius, kurie naudojami PCIRO globa, kaip galima greičiau repatrijuoti arba įkurdinti naujuose kraštuose.

PCIRO prižiūrint, britų įstaigoms pavedama vadovybė ir kontrolė visų stovyklų ir surinkimo punktų. Susidariusias išlaidas, betvarkant šiuos reikalus, apmokės PCIRO britų įstaigoms sterlingų svara. (WK. 47. 11. 12.)

DP našlaičiai lietuviai JAV

JAV Lietuvių Našlaičių Komitetui tenka globoti iš Europos atvežtus viso 36 našlaičius: 15 berniukų ir 21 mergaitę.

Beveik visi našlaičiai sulaukę 16 metų, patys užsidirbia pragyvenimui. Bet, pagal valstybės įstatymus, šie našlaičiai vistiek bus globojami iki 21 m. amžiaus.

Dvi gėlos 18 metų mergaitės laimėjo stipendijas į kolegijas. Du berniukai, dirbdami sunkiai per vasarą, savo pinigais grįžo atgal į Marianopolio Kolegiją baigti high school mokslo. Du vaikai dirba pas lietuvių ūkininką, keletas pas siuvėjus, viena 18 m. mergaitė jau rengiasi ištėkti už vieno jauno Amerikos lietuvio.

Apie šių našlaičių elgesį JAV lietuvių atsiliepia, jog reikia tik stebėtis, kad šie mūsų našlaičiai, išgyvenę tokį nepastovų, išblaškytą gyvenimą Europoje, išliko tokie normalūs berniukai ir mergaitės. Jų elgesys visais atvejais yra padorus ir mandagus.

Lietuvių Našlaičių K-tas savo darbe turėjo daug pagalbos iš žmonių, kurie tikrai širdingai prisidėjo prie globojimo ir aukų rinkimo. K-to narsūs savo įvairiuose miestuose rengė našlaičių naudai pramogos. Kitos narės stengiasi surasti šeimas, kurios globotų vyresnio amžiaus berniukus arba mergaites.

Lietuvių Našlaičių K-tas pirmą kartą p. Vera Količienė rinkti surišpūrus visų našlaičių likimų ir daug yra prisidėjusių ne tik darbu, bet ir savo pinigais, šešioms mergaitėms Pittsburgho šiauliyti.

Gelbsti tremtinus

LIETUVIŲ „Care and Relief Club“ Waterburg, Ct. vis rūpinasi siuntiniais išvietintiems lietuviams Europoje. Šio klubelio moterys, žinoma, prisidedant ir vyrams, bendrai pasiūnčia po 15 pakečių į savaitę.

Pasaulio įvykių sūkurys

Rusai bando atominę bombą?

Moskvos korespondentas Paryžiaus vakarinėje „L'Intransigeant“ laidoje praneša, kad 1947 m. birželio 15 d. 10 val. Sovietų viename nuošalame Sibiro rajone susprogdinusi bandomąją atominę bombą. Korespondento pranešimas iš Moskvos perduotas per Pragę Paryžiui.

Korespondentas tvirtina, jog bandymas atlikas 280 sovietų atominės bombų žinovų netoli nuo Irkutsko, maždaug 80 km į

pietus nuo Baikalo ežero ir maždaug 185 km. į šiaurę nuo Mongolų sienos.

Korespondentas, kurio pavardė nurodoma kaip John Griggs, praneša, kad sprogimas buvo jaučiamas 30 km. spinduliu.

Bomba svėrėsi apie 6 kg, bet veikimas buvęs tobulas: Specialistai, dalyvavę bandymuose, birželio mėn. gale sugrįžę Maskvon ir didžiausioje paslapties paruošę bandymo pranešimą. Pranešime suminėti ir vokiečių mokslininkai, kurie šiuo metu dirba Sovietų Sąjungoje atominės bombos tobulinime. Čia minimos pavar-

LR klausimais

NAUJASIS IRO PATIKRINIMAS

PCIRO amerikiečių zonos vyr. būstinės viešosios informacijos skyrius iš Heidelbergo praneša, kad visoje amerikiečių okupuotoje Vokietijos zonoje tuojau prasideda visų šios zonos DP asmenų, gaudančių PCIRO aprūpinimą, perregistravimas.

Šį pranešimą paskelbė š. m. lapkričio mėn. 6 d. Heidelbergo PCIRO aprūpinimo skyriaus viršininkas A. C. Dunn. Naujasis perregistravimas paliečia visus išvietintuosius asmenis, kurie ir ateity noreis gauti Pabėgėlių Organizacijos paramą. Perregistravimas turi taip pat tikslą surinkti tikslias statistines žinias

triacijos arba naujojo, įkurdinimo. Kai bus nustatyta, kad išvietintieji asmenys tolimesnei IRO globali netinkami, jie bus įjungti į vokiečių ūkį.

Naująjį patikrinimo programą stovyklose vykdys atitinkamų Are Team Welfare Officer.

Ginčams spresti numatytos apeliacinės įstaigos.

DAR TIKTAI 70,14% IRO ĮNAŠŲ

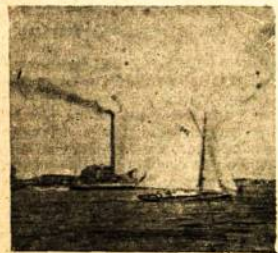
Iki šio laiko į Tarptautinę Pabėgėlių Organizaciją nariais įstoti pareiškė norą 20 kraštų. Vienuočia (vienuoliktas) kraštas yra Dominikonų Respublika) pereito mėn. gale ratifikavo savo įsipareigojimus. Tuo būdu 70,14% IRO biudžeto jau užtikrinta. Kad IRO galėtų pradėti pilnai veikti, reikia 75% visų pasižadėtų įnašų.

DĖL DP PABĖGĖLIŲ ĮKURDINIMO

Zenevoje nuo spalio mėn. 21 d. iki lapkričio 1 d. posėdžiavo Tarptautinės Pabėgėlių Organizacijos Paruošiamoji komisija. Tai buvo ketvirtasis posėdis nuo IRO įsikūrimo dienos. Šiame posėdy daug kalbėta apie DP asmenų įkurdinimą. Charakteringesnis paskirų kraštų atstovų pasisakymų čia trumpai patiekiami.

Brazilijos atstovas pranešė apie galimybes įsikurti šiame krašte. Jis nurodė, kad 1920 m. Brazilija teturėjo tik 20 mil. gyventojų, šiandien ji skaičiuoja beveik 48 mil. Dideli plotai krašto viduje dar gali būti eksploatuoti. Sąlygos, kuriose emigrantas pripratus prie lengvesnio ir patogesnio gyvenimo, turės čia gyventi, tikrai atrodo sėkmingos. Bet jei DP priimtų naujas gyvenimo sąlygas, galėtų sukurti ateitį, kuri pralenktų jo viltis.

Prancūzijos atstovas pareiškė,

Prie Klaipėdos

protingam pabėgėlių ir išvietintųjų asmenų problemos išsprendimui.

Naujieji perregistravimo klausimų lapai apima ir visas žinias, reikalingas kitų valstybių vyriausybėms, norintioms, išvietintuosius asmenis ir pabėgėlius savo kraštuose naujai įkurdinti.

Tuo atveju, kai išvietintieji asmenys bus atrasti tinkami IRO globai, patikrinimo komisijos kalbės su šeimų galvomis dėl repa-

dės dr. Gustav Hertz, ciklotronų kūrėjas, dr. Robert Doepel, fiziko iš Leipzig, dr. Ludwig Bebblo-gua, buvusio fizikos prof. Heizenbergo asistentas ir prof. Thiesens, dirbęs Kaiser-Wilhelm-Institute Berlyne. Kaip vadovaujantieji sovietų mokslininkai dabartiniam atominės bombos tyrinėjimui nurodomi prof. Joffe, prof. Fjurov, K. Petzak ir prof. Ksešinskis.

Atominės bombos bandymuose dalyvavo Andrej Zdanov, kaip asmeninis Stalino atstovas, kuris kuriant Kominterną suvaidinęs vadovaujantį vaidmenį be to, maršalas Klementis Vorosilov, sovietų ministerių tarybos pirmininko pavaduotojas Ivan Bagramyan ir sovietų atomo tyrinėjimo pirmininkas Serge Vassilov.

Nurodžius, kad sovietai atominės bombos pagaminimo atžvilgiu yra atsilikę penkeriais metais nuo amerikiečių, pranešime sakoma: „Nors sovietai ir yra atidengę paslaptį, kaip pagaminti atominę bombą, bet šiuo metu neturi nei mažiausių galimybių pradėti jų masinę gamybą.“

Šis „L'Intransigeant“ pranešimas amerikiečių žinovų buvo labai skeptiškai sutiktas. Pagal Reuterio pranešimą, amerikiečių mokslininkams, dirbantiems prie atominės bombos paruošiamųjų darbų, šis Paryžiaus pranešimas sukėlęs tik juoką. Jie pareiškė, kad šiame pranešime yra pagrindinių prieštaravimų. Amerikos atomo mokslininkų sąjungos pirmininkas Higginbotham nurodė, kad JAV visose pasaulio dalyse turi registruose aparatų, kurie, sprogus atominėi bombai ir dėl to susidariusio radioaktyvumo, be abejonės būtų atžymėję. Toliau mokslininkas pareiškė, kad pranešime nurodytas bombos 6 kg svoris yra negalimas. Ji turi bū-

ti žymiai sunkesnė. Higginbotham pabrėžė, jog ir karinės JAV laboratorijos atomams tirti yra žymiai tobulesnės negu Sovietų Sąjungos. (NDF, 47. 11. 13, WK, 11. 12).

„Komunistai nori visą pasaulį paversti vergais“

Ginklų pailiubų šventės proga San Franciske pasakė kalbą šeštiosios amerikiečių armijos vadas ir buvęs JAV karinis komisaras Austrijoje gen. Merk Clark, nurodėdamas, kad komunistai dar visą laiką didžiausius pastangų visas pasaulio tautos paversti vergais.

Generalas Clark savo kalboje išvardijo: „Šiandien, praslinkus daugiau, negu dviems metams nuo sėkmingos mūsų ilgos kovos pabaigos prieš nacizmą ir fašizmą, vėl matome besiveržiančią propagandą per pasaulį su praigalinga ideologija. Ši ideologija yra komunizmas.“

„Mūsų krasas, trokšdamas pastovios taikos, ieško visų likusių valstybių paramos. Mes žinome betgi, kad stipriausia garantija sėkmingam JT darbiui yra stipri ir galinga Amerika“ (WK, 47. 11. 12).

Ukininkų streikas Rusijoje

Ankaros radio žiniomis Rusijos ūkininkai pradėjo dalinį streiką, atskydami pristatyti valstybei javų derlių.

Žinūs Balkanų tautoms laidoje Ankaros radio pranešė, kad nežiūrint neseniai padaryto sovietų užsienio reikalų ministerio Molotovo pranešimo apie užtikrintą Rusijos vidaus padėtį, ūkininkai krašte esą labai nepatenkinti (S&S, 47. 11. 10).

žinau, tačiau, sprendžiant iš jo išmintingų žodžių, galima matyti, kad tai bus vienas iš tų klausimų, kuris panoros vištą pamokyti.

Keliose vietose bardamsis jis vis užsimena apie informaciją, patardamas Jūsų laikraščiu pasidaryti megiamam ir „informacinę dalimi“. Ką reiškia ta, „informacinė dalis“? Turbūt norima, kad Jūsų laikraštis būtų daugiau visokių žinių žinelių, lengvo žanro skaitymėlių, kaip dabar dažnai pasitaiko, labai skystų ir banalių, bet tinkamų „plačiajai“ visuomenei, nenorinčiai ar nepajėgiančiai skaityti ilgesnių straipsnių kultūriniais klausimais. Kad

Rebdorfo lietuvių tautinių žaidimų mažosios žaidėjos J. Galdžio nuotr.

liaudies reikla lengvesnio pasiskaitymo, sutinku, bet tam ir dabar skiriama, rodos, daugiau negu 50% mūsų spaudo. Galgi tam galima pakeičiant ir šviesuomenę bent vieno savaitraščio ir ne būtinai informacinio pobūdžio. „Ziburiai“ yra, sakyčiau, vidurys tarp informacinio laikraščio ir žurnalo. Ir toks jis, drįstu tvirtinti, daugumai Jūsų skaitytojų kaip tik ir patinka, tokio mums ir reikia. Jeigu kas turi kitokią skoni, tai jis gali rasti sau tinkamas lektūros kitur. Bet bartiš, kad ne visi yra tokio skonio, gali nebent žmogus, turįs labai savotišką skonį ir labai savotišką „žurnalistinės etikos“ supratimą.

Dėl to mano (ir ne vien mano), kaip „Ziburių“ skaitytojų nuo pat pirmojo numerio, karštas prašymas: palikite laikraštį tokį, koks jis yra, tobulinkite jį ta pacia kryptimi, bet nepaverskite „informacinio“ laikraščiu, nes tu informaciją, kartojamą kiekvienam laikraštyje, turime iki valiai, bet vien jomis vienomis sotus negi būsi.

Su tikra pagarba L. Dambriūnas

Pastabos dėl p. J. Griniaus straipsnelio „Pedagogika, inžinieriai ir gastrolieriai“

(„Ziburiai“, 1947. IX. 13, Nr. 37)

Pono J. Griniaus pareikšti priekaištai visai inžinierių korporacijai nėra teisingi ir žemina mūsų inžinierių vardą, ypač nerimą straipsnelio antraste ir palaidi argumentai.

Inžinieriai nesiveržė į gimnazijos mokytojus Lietuvoje, nesiver-

žia ir tremtyje. Neteko girdėti, kad dėl inžinierių netekty darbo gimnazijos mokytojas. Įvairių specialiųjų mokytojų trūkumas vertė inžinierius imtis mokytojo darbo. Į gimnazijas jie atėjo gimnazijų vadovybių kviečiami ir Svetimo Vadybos tvirtinami. Inžinieriai dirba nuo gimnazijų tremtyje įsikūrimo, taigi, nuo tada, kai mokytojai jokiu privilegijų neturėjo.

Jei gimnazijos vadovas pasirodė tvirtinamas, tai neteisinga visa kaltę suvesti jo titulu: inžinierius ar kitas. Dažnai ir humanitaras ar diplomatas pedago-gas pasirodo tai vietai netinkamas,

bet būtų nerimta visus šios specialybės asmenis pasmerkėti. Yra pakankamai pavyzdžių, kai inžinieriai sėkmingai vadovavo ar vadovauja gimnazijai, yra pakankamai pavyzdžių, kai ir pripažinti „pedagogai“ visiškai blogai atlieka šį darbą. Turime Bendruomenės Svetimo Vadybą, kuri sprendžia apie gimnazijos vadovų tinkamumą ir mokytojų sugebėjimą ir nereikalingos pastangos užimti spaudos skiltis asmeniškomis ar nugarinčiomis nuomonėmis. Jei tretiesiems metams tremtyje įpusėjus, gimnazijoje būtų netinkamas mokytojas-inžinierius, tai atsakomybė tenka gimnazijų vadovams, bet ne inžinierių korporacijai.

Per metinį Lietuvos Inžinierių Tremtinių Draugijos suvažiavimą, m. gegužės mėn. Svetimo Vadybos ir kitų vadovaujančių veiksmų atstovai pareiškė padėką už inžinierių prisidėjimą prie gimnazijų, kaip ir viso švietimo darbo. Inžinieriai imasi įvairių darbų, kuriuos sugeba atlikti, ir juos dirba mūsų bendruomenės labai bendrų siekių vedami.

Mus taip pat stebina, kad p. „Ziburių“ Redaktorius akceptavo tokią „Pedagogiką, inžinieriai ir gastrolieriai“ straipsnelio antrastę.

Liet. Inžinierių Tremtinių Draugijos Centro Vadyba

DĖL RECENZIJOS „KALBĖKIM ISPANISKAI“

„Tėvšės Garso“ š. m. 97 numeryje tipo mano paruoštos ispaniški lietuviški pasikalbėjimų knygelės „KALBĖK ISPANISKAI“ recenzija, parašyta asmens, prisidengusio VI. V. inicijalais.

Recenzentas, išskonevęs knygelę, patį autorių apšaukė lupikautoju ir rekomendavo vyti lauk iš mūsų tarpo kartu su visais leidiniais. Aš visai neradau reikalo atsakyti. VI. V. priekaištus, bet laiku savo pareiga, painformuoti visuomenę, jog VI. V. savo pseudorecenzią daug kur prasi-lenkė su tiesa.

VI. V. prasilenkia su tiesa, tvirtindamas, kad autorius yra ir leidėjas. Taip pat VI. V. prasilenkia su tiesa, tvirtindamas, kad autorius, ruošdamas minėtą knygelę bei ispanišką lietuvišką žodyną ir kitas knygas, vadovavosi merkantiliškais sumetimais.

Geriau įsiliūrėjęs, VI. V. pamatys, kad autorius ir leidėjas yra ne tas pats asmuo, o dėl pasipelnymo negali būti ir kalbos, turint galvoje, kad daugiau 50% leidinio kainos reikia skirti spausdinimui ir popierui, daugiau 20% – platintojams ir ekspedicijai, nebemint visų kitų išlaidų, gusijusių su važinėjimui šliedimo reikalais į kitame mieste esančią spaustuve, iš to lengva pamatyti, kas liko autoriaus honorarui ir leidėjui už triūsą. Ne pelnas rūpėjo autoriui ir leidėjui, bet tik noras padėti tiems tautiečiams, kurie pasirėmę emigruoti į Pietų Amerikos kraštus ir kuriems ispanų kalbos žodynai bei kita lite-

ratūra buvo daugiau negu reikalingi ir kurie iki šiol vienas nepasistengė paruošti ką nors tinkamesnio.

VI. V. prasilenkia su tiesa, tvirtindamas, kad leidinys trūksta kirčių ženklų. Jie yra visur, kur tal reikalinga, išskyrus raide „c“, kurios spaustuvė neturėjo, taip pat kaip neturėjo atvirškelio klausuko ženklis. Taigi šie trūkumai, o taip pat ir kai kuriuos kitus išskaido kildos išbrovė ne dėl autoriaus kaltės.

VI. V. prasilenkia su tiesa ir tvirtindamas, kad aš knygelės prakalbei rašau, jog minėtos knygelės tikslas – pramoninių ispanų kalbos. Geriau įsiliūrėjęs, VI. V. pamatys, kad šios, kaip aš pavadinau, labai kuklios knygelės tikslas yra padėti susikabinti paties būtiniausios kasdienio gyvenimo reikais ir kaip toliau ji pilnai pateisina savo raišon d'etre ir daugiau iš jos nieks nereikalingi ir reikalingi negali. Kalbais pamatys, kad ispanų kalba ir vadovėlis, kuriuos parašyti autorius buvo primygtinai prašomas, tik kam netrukus teks atsidurti ispaniškai kalbančiojo aplinkoje. Juos ruošiant autorius suiko ir nusagojo daug klaidų, nes vietoje visai nebuvo reikalingos literatūros (net Würzburg universiteto romanistikos seminare nebuvo nė vieno ispanų kalbos žodyno). Todėl VI. V. piktai šūkavimai labai nusteino autorį, bet dar daugiau nusteino faktas, kad VI. V. savo „recenziją“ sugebėjo išpausdinti š. m. lapkričio 5 dienos „Tėvišės Garse“, nors kalbamoms knyguetėms laida buvo pasiūsta į paštą iš ekspedicijos tik š. m. lapkričio 8 diena. Matyt, VI. V. jau iš anksto buvo pasigaminęs savo kritikos, tik la be-rasdamas pamiršo, kad gera recenzija turi būti kultūringa ir iš recenzento reikalauja be erudicijos dar etikos ir visiško ne šališkumo. Autorius dėl savo darbų nenuiselpino to dergimo, kokiu jį apipylė VI. V., turint galvoj visų emigruojančių į Pietų Ameriką reikalus, o taip pat suprantant, kaip sunku stovyklinio gyvenimo sąlygose (net kartais neturint stalo) ką nors parašyti ir iš-leisti. Ir tokiose sąlygose buvo dirbti ta tik išstikimais, kad ir kalbamoms knygelė ir netrukus iš spaudos iš-eina žodynai kiekvienam gal paversti ir būti labai naudingi, turint galvoje eventualią emigraciją į Pie-tų Amerikos kraštus.

Valentinas G.-s.

LIEUVIAI VOKIETIJOJ

Antrasis anglų zonas studentų atstovų suvažiavimas

Pabaltijoje Universitete, lapkričio 8-9 d. d. vyko visos anglų zonas liet. studentų atstovų suvažiavimas. Cia atvyko studentai iš visų zonas universitetų. Buvo aptarti aktualūs studentų reikalai. Ypač didelio rūpesio studentams kėlė maisto normų suartinimas, t. y. lengva, dirbančiojo priedo atėmimas. Dabar studentai gauna teoretiskai vokišką maisto davinį 1550 kcal, jį tikrumoje kalorijų skaičius vos persirita per tūkstantą. Tiesa, maisto metą tegalėjo būti konstatuoti tik liūdni faktai, liečia visas studentų gyvenimo sąlygas. Visai priešingi rezultatai mokslineje, darbo srityje. Tenka tik stebėtis, kaip tokiomis sąlygomis yra jau užbaigusių savo studijas, įgyta keletas doktoratų, visa eilė laiko valstybinius egzaminus, jį didžiausias skaičius jau savo įpusėjus, savo studijose ar net likę mažiaus, kaip pusė darbo. Naujoji zona atstovų ben išrinkti: V. Šarūnas, B. Baskys, P. Launkaitis, K. Ostauskas ir V. Petrauskas.

Suvažiavimo dalyviai dalyvavo bendrose Milišose Universiteto bažnyčioje bei muzik. literat. vakare ir pabaigai buvo pakviesti prie stiklo alaus.

Apilams, suvažiavimas praėjo vieninge darbe nuotaikoje, visapusiš-ko susipratimo ženkle. As

Augsburgas. Sekmadienį, lapkričio 16 d., Augsburgio lietuvių įspūdingai paminėjo a. a. prof. B. Sruga. M. neįėjimas buvo pradėtas gedulingomis pamaidomis išdėdžio bažnyčioje, kurių metu pritaikinta pamokslų pasakė kun. dr. J. Matušas. Vakare, gausiai dalyvaujant stovyklos gyventojams, L. Komieto pirm. P. Seškauskas, atidaręs minėjimą, pakvietė

Bendraminčių stud. pharm. STASĮ EITAVIČIŲ ir stud. phil. IRENA LADIGAITE,

sukūrusius lietuvišką šeimos židinį, sveikina ir linki gražiausių metų.

Bonnos U-to studentai ateitininkai

Iđėjos Collega med. GEDIMINA BYLAITI ir stud. phil.

DALIA SRUGAITE, sukūrusius lietuvišką šeimos židinį, sveikina ir linki gražiausių klotes.

Bonnos U-to studentai ateitininkai

Lietuvių tremtinių spaudos pasizvalgius

NIEKINIMO KELIU

Nedrįsdamas tiesiogiai atsakyti į mano pastabas dėl „Mūsų Kelio“ sroviskumo („Zib.“ Nr. 41 (100), kurį D. Penikas taip stengėsi pa-neigti savo straipsny „Dvių metų sukaktį minint ir šimtai numerį išleidžiant“ („M. K.“ Nr. 100), „Mūsų Kelias“ pasirinko „Ziburių“ niekinimo ir asmeninio puolimo kelią, manydamas tuo susilpninti ir tų pastabų vertę. Pirmąja tam proga panaudojo „Ziburių“ dvių metų sukaktį, kurią atžymėjo savo straipsniu „Periodinės spaudos

rių“ redakcijos sudėties pasikeitimu, tai reikia priminti, kad ir šis „Mūsų Kelio“ dėl neaiškių prie-žastčių iš oficialios redakcijos sąs-tatos išbrauktas“ A. Musteikis, ir dabar nuo kurio laiko vyr. redak-torium pasirašinėja D. Penikas, o redaktoriū A. Laikūnas. Jei „Mū-sų Kelias“ šiame pasikeitime mato ką nors laikraštį žeminančio, tai ar čia nėra teisinga ana žemiaučių katar: „Kuo pats kvep, tuo ir kita tep“.

3. „Mūsų Kelias“ minimame straipsny rašo: „Stengdamasis laik-raštį padaryti aktualiesniu ir gy-vesniu, J. Vitėnas dažnai praktiku-joja nepagrįstai kibi“... ir t. t. Kiekvienas sąžiningas skaitytojas galėjo pastebėti, kad „Ziburiuose“ nebuvo nė vieno jokio straipsnio, pasirašyto J. Vitėno. Todėl šis „Mūsų Kelio“ tvirtinimas yra pa-prastas, asmeniu taltkomas šmeiž-tas, ir dėl to visos „Mūsų Kelio“ pastabos apie nesilaikymą „žur-nalistinės etikos ir kolegiskumo prin-cipų“ ir nesudaryma „garbės nei laikraščiu nei redaktoriui“ pirmo eilėj kaip tik taikintinos pačiam „Mūsų Kelui“.

Apskritai reikia apgailestauti, kad „Mūsų Kelias“ neišsilaiko gar-bingo ginčo ribose, o griebiasi nie-kinimo ir asmeninio puolimo. Tai juo labiau apgailestautina, kada-gin šiandien ir taip yra tų, kurie mus nori matyti suniekintus ir nie-kam vertus.

A. Dūda

Aviras laiskas Redakcijai

Malonus Pone Redaktoriau,

Kažkoks ponas viename iš mū-sų laikraščių sumanė Tamstą „pa-kritikuoti“ ir pamokytį kaip Tamsta turi laikraščių redaguoti. Nors aš to pono nepažįstu ir jo kaip mokytojo kvalifikacijų ne-

„Čiurilonies“ ansamblio sportininkės ir sportininkai

sukaktis“ („M. K.“ Nr. 46(106), pa-sirašytų K. Galmino.

Nesileidžiant plačiau į ginčą, dėl šiame „M. K.“ straipsny išdė-s-tytų tvirtinimų reikia pareikšti:

1. Apgailestautina yra, kad „Mū-sų kelias“ neskiria informacinio laikraščio nuo kitokio pobūdžio laikraščio. „Ziburiai“ niekada ne-sistengė būti pirmo eilėj informa-ciniu laikraščiu ir juo nėra. Todėl visi „Mūsų Kelio“ tvirtinimai apie „į“ informacinę pusę šlubavimą“ ir p. tinka kaip tik „Mūsų Kelui“, o ne „Ziburiams“.

2. Redakcijos asmeninės sudėties pasikeitimas yra paprastas laiko-mas natūralių dalyku ir dėlto nie-kas nesistebi. Jei „Mūsų Kelias“ nori kažką stebėtino matyti „Zibu-

Žaidynių įkaršty

susirinkusius valonių pagerbti susirinkimo minint. Po to pakabinta akalė „Ziburių“ red. A. Gražinais ir atsiminimų vokiečių iš bendro Golgotos kelio po Vokietijos kaimelius su vėlioniu papasakojimo akto J. Paulinukas. Meninė dailė grafinė I. Pliušė, solistai, J. Kristolaitis ir A. Paukštytys, kurie, komponuojami muz. J. Kačinskio, padainavo keletą lietuviškų dainų. Akt. Henrikas Kačinskis padėkavo iš „Milžino paukštnės“ porą Jogailos monologų ir lyrikos.

Po ūkanotų tėvynės dangumi užmerkų akis tauriam lietuviui, didžiam dramaturgui

BALIUI SRUOGAI,
liūdišio valandogė Vandą
Sruoginę ir Dalią Sruogaitę
širdingai užjaučia ir kartū
liūdi
Liet. Dramos Teatras Tremty

Mirus teisininkui
JULIJONUI BAREISAI,
reiškiamė nuosirdžią užjau-
jaučią liūdinčią dukrai Va-
lerijai Gamziukenei ir gi-
minėms.
L.T.B. Augsburgio Apylinkės
Komitetas

S. m. lapkričio mėn. 9 d.,
mirus
ANTANINAI BARONIEI,
jos sūnui Kazui Baronui,
dukrai Genovaitėi Tely-
čnėnei ir giminėms, rei-
škiamė nuosirdžią užjaučią.
L.T.B. Augsburgio Apylinkės
Komitetas

Liudinčią dėl tėvelio mir-
ties solistę
JUZĖ KRISTOLAITYTE
ir jos artimuosius nuosir-
džią užjaučiamie
J. Šeštakauskienė,
S. Baranaukas,
J. Kačinskis ir
A. Paukštytys.

Poniai **PAULINAI VILKAI-**
TIENAI, Jūratėi ir Rimui,
jų mylimam vyriui ir tėveliui
mirus, reiškiamė gilią užjau-
jaučią
V. ir J. Paliečiai

**1947 metų Europos ir pa-
saulio lengvąja atletika**

Beveik visose Europos valstybėse šiemetinės lengvosios atletikos sezono baigėsi. Dar vienu kitu Pietų Europos kraštuose įvyks vietinio po-
būdžio rungtynės, tačiau lengvosios atletikos „tvirtovės“ — Šiaurės Euro-
pos kraštai — oficialiai sezoną baigė
spalio mėn. gegužės 1947 metų Europos ir pasaulio lengvąja atletika

Tenka pažymėti, kad tik vienas sportas iš visų gyvenimo sričių taip greit pakilo iš karo 1947 metų, o kai kurie šakos pasiekė prieškarinio lygio) nos treniravimui trūkio, gal būt, tikūnantių kalorijų ar paprasčiausių frantų.

1947 m. Europos lengvąja atletika buvo lyg priešilpnis egzaminas, kurį jie ir išlaikė. Per pravaistas tarp-
tautines rungtynes 60 kartų pagerinti
krašto rekordai, kurių daugiausia
tenka Prancūzai (16 rekordų) ir Čes-
koslovakijai (9).

Karo nepalėsta Švedija, Europos
lengvosios atletikos valstybė „Nr. 1“,
1947 metais pirmavimė iš savo rankų
neišleido. Jai ant kulnių lipa karo
nuolinkio Suomija toliau Prancū-
zija ir naujai kylanti lengvosios at-
letikos „šalvaidė“ — Cekoslovakija.
Aplė šią pastarąją tenka pažymėti
štai kas. Lengvosios atletikos lygis
Cekoslovakijoje iki 1939 metų buvo
ne aukštesnis už Lietuvos, tačiau kai
kurių žmonių samanumo dėka, ne-
aprašyta vien tik futbolio, gimnas-
tika ir ledio rituliu, bet lygių, moti-
niskai globota ir kito sporto šakos.
Ir štai kas mes šiandien matome. Ce-
kija sporte priskaitoma prie stipriaus-
ių valstybių ne tik Europoje, bet ir
pasaulyje. Zatopekė ir Kalinos var-
dai plačiai linkinuojami visų pasau-
lio laikraščių. Geras pavysdys „len-
ciūgių“ ir krepšinio kraiui!

1947 metais pasiekta trys nauji pa-
saulio rekordai (4x1500 metrų, 4x800
mtr. — Švedų, ir 3000 metrų, suomių
Hietanen) ir vienas neoficialus ru-
tulio stūmimo rekordas (savo Lipp
— 16,3 mtr.). 1947 metų bėgime
švedas Strand pakartojė savo tautie-
čio Haegg rekordą (3:43,0 min.).
Geriausios pasekmės pasiekta 1500
mtr. bėgime, kur penki Europos be-
dikai prabėgė šia distanciją mažiau,
kaip per 3:49,0 min., o taip pat abie-
jos ilgosios distancijos (5000 ir 10000
metrų). Silpnos yra pasekmės 400 mtr.
bėgime, trūknyje, šuolyje su kartinu.
Pasaulinė lengvosios atletikos ap-
žvalga be amerikiečių yra neįmanoma.
Pradedant pastaraisiais Olimpiada-
s žaidimais USA sportininkai leng-
vojoje atletikoje laimėjo daugiaus-
ią aukso, sidabro ir bronzos meda-
lijas.

Šiemetinė ju, nors nedidelė, eks-
pedicija viešojoje Europoje, irodydama,
kad sportų šalia distancijų atletika
— priklauso tik JAV sportin-
inkams. Prieš dvejus metus maži-
kam pažistamos Fit, Gordien (disk-
ininkai), Mc Kinnel, Dillard (begi-
kai) pavarėsi šiemet — musė Europos
lengvąjaletis. O kas bus dar po me-
tų — 1948 metais Londono Olimpiada-
je?

Amerikiečių mėgiamose 100 mtr.
200 mtr., 400 mtr., abiejose bėgimuose

per kilotis, mėtymuose (disko ir ru-
tulio) 1947 metais europiečių mažus
buvo kiek panašios pasekmės
pasiekios. Visiškai arti pasaulio re-
kordų žvaigždės vėliavos sportininkai
buvo 100, 200, 400 metrų bėgimuose,
šuo lyje i tol ir disko metime.

Tiki 1948 metų Olimpiados apie JAV
sportininkus šigirsime dar daugiau.
Tiesa, amerikiečiams trūksta dešimt-
kovininko, tačiau reik tikėtis, kad
nausius Glen Morris bus greit „pa-
krikštytas“.

Geriausios 1947 metų pasekmės
Sunku pasakyti, tačiau daugumos
nuomonė — tai amerikiečio Gordien
disko metimas (54,40 mtr.) Strando
1500 mtr. bėgimas (3:43,0 min.) ir Za-
topekio (čekas) 5000 mtr. pasekmė —
1:48,2 min.
Daugumal tremtinijų gyvenant Vok-
ietijoje ir dalyvaujančios jos sportini-
ame gyvenime (domu būtų palyginti
ši krašta lengvojoje atletikoje su
kitom Europos ir pasaulio valstybė-
mis. Tenka pasakyti, kad jos lygis
yra dar žemas. Tik tradiciniame kūjo
metime vokiečiai pasiekė pasaulinį
rezultatą (Storch — 56,73 mtr. — tre-
čias pasaulyje), ir dar Europos lygi-
ų — 100 mtr. bėgime (Fischer —
10,5 sek.), Luther — šuolyje i tolį
(7,38 mtr.) ir i aukštį Nacke — 196 cm.
Zavartų lentelę, Cila nerandame
šiais arba dešimtimis sekundžių blo-
gėms už Europos ar pasaulio rezul-
tatus.

Neseniai vokiečių žurnalas „Sport“
paskelbė geriausių trijų Vokietijos
lengvąjaletis, Cila nerandame
mūsų Kernaus, kuris su 7,27 mtr.
šuo lyje i tolį būtų Vokietijoje an-
trojoje (i tolį — 7,38 mtr.) ir pa-
gal lentelę — i — as Pfothenhauer su
7,21 mtr.). Tą patį matome ir rutulio
stūmimo, kur Puzinauskas (su 14,88
mtr.) po Dr. Loh (15,14 mtr.) būtų
taip pat antroje vietoje. Puzinausko
vieta užima Jansen, su 14,61 mtr.

Gale mūsų skaitlytojams patiekiamie
trijų geriausių Europos ir pasaulio
1947 metų lengvąjaletis atsiekias pasek-
mės.

Europos
1. Mc Bailay (Angl.) — 10,3 sek.
2. Bailly (Pranc.) — 10,5 sek.
3. Moina (Rum.) — 10,5 sek.
200 m.
1. Mc Bailay (Angl.) — 21,1 sek.
2. Moina (Rum.) — 21,2 sek.
3. Wilkinson (Angl.) — 21,3 sek.
400 m.
1. Coffe (Angl.) — 47,5 sek.
2. Moina (Rum.) — 47,8 sek.
3. Lindquist (Šved.) — 47,9 sek.
800 m.
1. Hansenne (Pranc.) — 1:49,8 min.
2. Soerensen (Dan.) — 1:49,8 min.
3. Wint (Angl.) — 1:50,9 min.
1500 m.
1. Strand (Šved.) — 3:43,0 min.
2. Erikson (Šved.) — 3:44,6 min.
3. Berquist (Šved.) — 3:46,6 min.
5000 m.
1. Zatopek (Čekosk.) — 8:08,8 min.
2. Siljkhuus (Oland.) — 8:10,9 min.
3. Ahlden (Šved.) — 8:10,8 min.
10000 m.
1. Zatopek (Čekosk.) — 14:08,2 min.
2. Heino (Suom.) — 14:15,4 min.
3. Myberg (Šved.) — 14:24,6 min.
10000 m.
1. Heino (Suom.) — 30:07,4 min.
2. Nyström (Šved.) — 30:14,4 min.

3. Tilmann (Šved.) — 30:18,4 min.
110 m. su klūgim
1. Liddan (Angl.) — 14,3 sek.
2. Breckmann (Belg.) — 14,5 sek.
3. Suvin (Suom.) — 14,6 sek.
400 m. klūgim
1. Arifon (Pranc.) — 53,1 sek.
2. Rubio (Isp.) — 52,1 sek.
3. Storskrubb (Suom.) — 52,5 sek.
Suolis i aukštį
1. Paterson (Angl.) — 2,02 m.
2. Björck (Šved.) — 1,98 m.
3. Campagner (Ital.) — 1,96 m.
Suolis i tolį
1. Wats (Angl.) — 7,40 m.
2. Luther (Vok.) — 7,38 m.
3. Damitio (Pranc.) — 7,35 m.
Trisuli
1. Ahman (Šved.) — 15,26 m.
2. Moberg (Šved.) — 15,15 m.
3. Rautio (Suom.) — 15,14 m.
Suolis su kartinu
1. Kataja (Suom.) — 4,23 m.
2. Lundberg (Šved.) — 4,21 m.
3. Lindberg (Šved.) — 4,20 m.
Rutuly
1. Lipp (Est.) — 16,73 m.
2. Milson (Šved.) — 15,93 m.
3. Kalina (Ček.) — 15,90 m.
Diskas
1. Consolini (Ital.) — 53,43 m.
2. Isajev (Rus.) — 52,50 m.
3. Huutoniemi (Suom.) — 51,60 m.
Ietis
1. Pettersson (Šved.) — 72,77 m.
2. Rautavaara (Suom.) — 72,2 m.
3. Hyetanen (Suom.) — 71,97 m.
Kūjis
1. Memeth (Veng.) — 57,40 m.
2. Ericsson (Šved.) — 57,1 m.
3. Storch (Vok.) — 56,73 m.
Dešimtkova
1. Volkow (Rus.) — 7159 task.
2. Anderson (Šved.) — 7042 task.
3. Ericsson (Šved.) — 6790 task.

Pasaulio
100 m.
1. Laver (USA) — 10,3 sek.
2. MC Bailay (Angl.) — 10,3 sek.
3. Dillard (USA) — 10,3 sek.
200 m.
1. Mc Kenley (USA) — 20,4 sek.
2. Patton (USA) — 20,4 sek.
3. Guida (USA) — 20,9 sek.
400 m.
1. Mc Kenley (USA) — 46,2 sek.
2. Harris (USA) — 46,3 sek.
3. Bollen (USA) — 46,9 sek.
800 m.
1. Harris (USA) — 1:49,4 min.
2. Fulton (USA) — 1:49,5 min.
3. Hansenne (Pranc.) — 1:49,8 min.
1500 m.
1. Strand (Šved.) — 3:43,0 min.
2. Erikson (Šved.) — 3:44,6 min.
3. Berquist (Šved.) — 3:46,6 min.
5000 m.
1. Zatopek (Čekosk.) — 8:08,8 min.
2. Siljkhuus (Oland.) — 8:10,9 min.
3. Ahlden (Šved.) — 8:10,8 min.
10000 m.
1. Zatopek (Čekosk.) — 14:08,2 min.
2. Heino (Suom.) — 14:15,4 min.
3. Nyberg (Suom.) — 14:24,6 min.
10000 m.
1. Heino (Suom.) — 30:07,4 min.
2. Nyström (Šved.) — 30:14,4 min.
3. Tilmann (Šved.) — 30:18,4 min.
110 m. su klūgim
1. Dillard (USA) — 14,3 sek.
2. Truzzi (Argentin.) — 14,5 sek.
3. Cummings (USA) — 14,1 sek.
400 m. su klūgim
1. Smith (USA) — 51,5 sek.
2. Arifon (Pranc.) — 52,1 sek.
3. Rubio (Isp.) — 52,1 sek.
Suolis i aukštį
1. Vessle (USA) — 2,03 m.
2. Paterson (Angl.) 2,02 m.
3. Scofield (USA) — 2,02 m.
Suolis i tolį
1. Steele (USA) — 8,08 m.
2. Wright (USA) — 7,88 m.
3. Johanson (USA) — 7,59 m.
Suolis su kartinu
1. Ahman (Šved.) — 15,26 m.
2. Oliveira (Brazil.) — 15,16 m.
3. Moberg (Šved.) — 15,15 m.
Suolis su kartinu
1. Smith (USA) — 4,45 m.
2. Warmerdam (USA) — 4,42 m.
3. Miles (USA) — 4,42 m.
Rutuly
1. Lipp (Est.) — 16,74 m.
2. Lipp (Est.) — 16,73 m.
3. Mayer (USA) — 16,73 m.
Diskas
1. Fish (USA) — 54,80 m.
2. Gordien (USA) — 54,40 m.
3. Consolini (Ital.) — 53,43 m.
Ietis
1. Seymour (USA) — 75,83 m.
2. Pettersson (Šved.) — 72,77 m.
3. Rautavaara (Suom.) — 72,29 m.
Kūjis
1. Nemeth (Veng.) — 57,40 m.
2. Ericsson (Šved.) — 57,1 m.
3. Storch (Vok.) — 56,73 m.
Dešimtkova
1. Volkow (Rus.) — 7159 task.
2. Anderson (Šved.) — 7042 task.
3. Kistenmacher (Argentin.) — 7011 task. — Kbr.

1948 m. Olimpiada
Paskelbta sekanti olimpiados pro-
grama Londono: lengvoji atletika —
VII. 30 — VIII. 7 d. d., imtynės —
VII. 29 — VIII. 5 d. d. boksaus — VIII.
9 — 13 d. d. futbolas VII. 31 d. d. —
VIII. 14 d. d. krepšinis — VIII. 14
d. d., dviračių sportas — VIII. 7 —
13 d. d., irklavimas — VIII. 5 — 9
d. d., kanu — VIII. 11 — 12 d. d.,
burinavimas — VIII. 3 — 12 d. d., sun-
kuma kilmųjys — VIII. 9 — 11 d. d.,
d. jojimas — VIII. 9 — 14 d. d., lau-
dymas — VIII. 2 — 6 d. d. plauky-
mas — VII. 31 — VIII. 3 d. d.

Londono olimpiada žada būti gau-
sausia šuoliųjys šiemet. 1936 m. Ber-
lyne dalyvių skaičius pasiekė rek-
ordo — 3600, tuo tarpu Londono lau-
kima net virš 4000.

Bilietai Londono Olimpiadai 90 —

S. m. lapkričio 5 d. Lietuvos tremtinijų grupė, (103 asmenų) išvyk-
dama į Kanadą, paaukojo per Lietuvos Raudonąjį Kryžių nedarbin-
gųjų ir šeimų šelpimui RM. 5,086 — Už šią auką ir gražų prisimin-
imą, kurį parodė išvykstantieji pasiliekantiems, tariame lietuvišką
aciū.

Ta pačia proga visiems išvykstantiems linkime daug laimės lai-
kinai įsikurti naujam krašte.
L.R.K. Vyr. Valdība

čia % praktiškai parduoti — užsakyti.
Nors svečių patalpinimas sudaro Lon-
donui, ne mažą rūpestį bet jų at-
vykimas turėtų papildyti taip iš-
kusų deivų lida.

* Anglų futbolas didžiojoje spalje
pasiekęs rekordinio žiūrovų skaičiaus:
lokaliniam „Derby“ tarp Manchester
City ir Manchester United 78 000 žiū-
rovų ir spalio mėn. 11 d. 44 — tuose
visų lygų rungtynėse žiūrovų skai-
čius pasiekė 1 122 000! Tai irgi sezono
rekordas.

* Dar šį sezoną tikimasi sulaukti
mūsų futbolininkų pasirodymo. Groß-
Hesseno rinktinė (Kaselis ir Hanau)
noretų susitikti su Bavarijos rinktinė.
Bet Bavarijos rinktinė Teltika lauk-
ti energingų mūsų futbolu vadovy-
bės žygį. Juk tai būtų proga pa-
matyti bent 22 lietuvių aikštėje.
Tuo pačiu gal pasiekti ir mūsų
rinktinės prizinorių sudėtis?

Kūno kultūros mokytojų, sporto klubų
atstovų ir sporto darbuotojų
suažiavimas

S. m. lapkričio mėn. 28—29 d. d.
Augsburgo-Hochfelde šaukiamas va-
kaninės Vokietijos zonos esančių
kūno kultūros mokytojų, sporto klū-
bų atstovų ir sporto darbuotojų su-
važiavimas.

Kiekvienas tremtinys esąs lietuvių
sporto klubų ir šį suvažiavimą slun-
čia po vieną atstovą.

Atvykę i šį suvažiavimą dalyviai
registruosis „Dainava“ sporto klūbo
patalpose. Mūsų atspūdinį kiekvie-
nas lietuvis turėtų pasirašyti.

Suažiavimui suaukurti Komitetas

TENISAS
Šiuo metu Egipte esąs žymus juo-
savyr tenisininkas ir meisters Fun-
cuc ir jo žmona su australų teniso
sąjungos pagalba „organizuoja“ įva-
žiavimą i Australiją. Negrįžtas namo
dėl mums taip gerai žinomų ir su-
prantamų aplinkybių, negalės grįžti
i tėvynę dėl ten šiuo laiku esančio
režimo.

Panašaus likimo ištikti žinomieji
pasaulio stalo tenisininkai penkia-
kis pasaulio meistras veng. Barona
bei du kart pasaulio meistras austras
Bergmann gavo Anglijos pilietybę ir
tuo žymiai sustiprino anglų elitę.
Mūsų stalo tenisininkai dėl savo
pajėgumo, neįdėtinam daromų suvar-
žymų (tik du užsieniolečiai 6 asm. ko-
mandoje) yra labai pagėdijami
vokiečių klūbose. Štai Meilus yra
1947 m. Didelės Britanijos ir Dū-
lingeno vokiečių stiprybė — taip pat
lietuvių Kuraukas ir Zulpa!

Atsiusta paminėti

Aleksis Ranit, V. K. Jonynas, un
Xylografai Lithuanian Edition Arts
et Sciences Baden Baden, 94 psl.
„Zaltio pasaka“ Paulius Augias
101 iliustracija, iš jų 62 pasaus ties-
sios nuotraukos, 1947 m. Kėstas prie
ilustracijų. Bačiniatės, 18 prane-
dų kalbos vertė Ida Luettin. 400-
sia lietuviškos knygos sukaiktės me-
tals. Išleista Dailininkų „Forma“ ko-
lekcijoje. 112 pusl. Didelės Britanijos
Juozas Grinis, Tautinai mūsų už-
daviniai tremtyje, Atetintinuko biblio-
teka Nr. 10, Würzburg, 1947 m. Mok-
sileivų Atetintinuko Sąjunga, 18 psl.
Jurgis Baistras, Žemės Pakopos,
elegijos, giesmės, poemos. Iš rusų
kalbos vertė Juozas Valaitis, 1947 m.
Hleido A. Urbonas, J. Kapočius, 1947 psl.
Ambras, 1947 m. J. Giria.

Valčiulatis, Visuotinės literatūros is-
torija. Nuo klasičizmo ligi dabarties.
1947 m., 293 psl. tiražas 3000. Kaina
RM. 12.—
Scholar. The Magazine produced by
young foreign scholars of the West
Zones of Germany in collaboration
with foreign professors. Nr. 1, Hei-
delberg Nov. 1947. 113 psl.
Mūsų šachmatai, 1947 m. Nr. 6.
Pragiedrullai 1947 m. spalio mėn.
Nr. 13 Leidžiamis Stockholm.
Gimtoji Salis. Lietuvių laikraštis
Belgijoje. 1947 m. lapkričio 16 d. Nr. 2.

Pranesimai

ADMINISTRACIJOS PRANEŠIMAS
Pakartotinė pranešama, kad naujų
prenumeratų nei i užsien, nei i Vo-
kietiją dėl riboto laikraščio tiražo
neįmanoma priimti.

Prasome nusiųsti pinigų, nes juos,
atskaitę persiuntimo išlaidas, vėl gra-
žinsime.
Gerb. pavienius skaitlytojus pras-
ome nedėti į mūsų kėbule, nes me-
meratą siųsti tik iki šių metų galo.

Administracija
„AIDU“ PRANEŠIMAS.
Kai Nr. 8 išleista šio mėn. gale.
Kaldėnais pasiekusius metų nu-
merus (Nr. 9) visiems skaitlytojams ir
platintojams bus išsiuntinamas gru-
odžio mėn. pirmoje pusėje. Prasome
pasistiekti iki šių metų galo atsak-
tyti už visus šių metų numerus. Neiš-
parduotus egz. prasome gražinti ne-
deisiant.
„Aidu“ administracija

RAŠYTOJŲ DĖMESIUI

Per rašytojų suvažiavimą Augsburg-
buve nutarta iešti lietuvių rašytojų
metraščio antra tomas, ir rašytojai
būvo raginami ruošti jam medžiagą.
Šiuo metu pradėjami parengiamieji
metraščio leidimo darbai, kolegos
rašytojai (gyvena tiek Vokietijoje,
tiek visur kitur už Lietuvos ribų)
maloniai prašomi siųsti rankraščius,
— jei galima, perrašytus mašinėle, —
Liet. Rašytojų Tremt. Dr. Jos Vaidy-
dams, kad būtų metraščio redaktoriui
šiuo adresu.

Henrikui Radauskui, (14b) Reutlin-
gen, Seestr. 11.
Prasoma siųsti vien tik grožinės li-
teratūros dalykus (dėl atpašėnių li-
teratūros temomis i autorius bus
kreiptasi individualiai). Siųstini tik
kiekur nepasidinti dalykai, ir autori-
arai prašomi ir ateity ju spaudai ne-
duoti. Rankraščius prašoma siųsti iki
1948 m. sausio 15 d.

Henrikas Radauskas,
Liet. rašytojų metraščio
redaktoriūs.

NAUJAS VADOVELIS

Pranešame gimnazijų vadovybėms
ir lietuvių kalbos mokytojams, kad
jau atspausdinta Ambrazas, J. Gria-
nus ir M. Valčiulatis „Visuo-
tinės literatūros istorija“. Nuo klasi-
cizmo iki dabarties. Atskiro vadovėlio
kaina RM. 12.—, Perkant didesni kieki-
niai individualiai. Užsakiusi prasome
pas lėidėją šiuo adresu:

„Tėviskė“ (13a) Schweinfurt-Franz-
Schubert-Str. 14 a.

Svietimo Valdybos Knygų Leidimo
Komisija

Tirolio Service Social, Baltų sekci-
jos vyriausis, Lietuvių ušieniečių
pasų, kurių savininkai šiuo metu
Austrijoje nebeįvyksta ir jų antraštė
nežinoma:

1. Akstinas Juozas, 1. Adamonis Pe-
tras, 2. Balukėvičius Gediminas, 4.
Baronienė Antanina, 5. Baronas Ka-
zya, 6. Bačkėvičius Vladas, 7. Dakne-
vičienė Karolina, 8. Dobkėvičius Fe-
doras, 9. Dabulskis Juozas, 10. Ge-
lėvičius Edmundas, 11. Guntulis
Justinas, 12. Guntulis Antanina, 13.
Grinis Aleksas, 14. Gestautas Izido-
rus, 15. Grabnickas Marija, 16. Gri-
nė, 17. Grinis Juozas, 18. Ja-
nuska Jurgis, 19. Jakšulis Petronėlė,
20. Jaškulis Antanas, 21. Juška Sta-
sys, 22. Kancevičius Juozas, 23. Ko-
lalis Teofilus, 24. Krinaišius Me-
čislovas, 25. Lapelis Petras, 26. Mus-
telkis Akvilina, 27. Mileška Vincas,
28. Matutienė Vanda, 29. Milankis
Halina, 30. Matulis Vytautas, 31. Pav-
lovas Juozas, 32. Puklenė Elena, 33.
Radzevičius Aleksas, 34. Savickas Bro-
nys, 35. Savickas Dominikas, 36.
Telyčėnais Genovaitė, 37. Telyčėnais
berg-Goldberg Chemij, 38. Lingarda, 39.
Valčiukonienė Petronėlė.

Pasų savininkai, norintieji pasų
gauti, prašomi pranešti savo gyvena-
mas vietas šiuo antrašu:
Austria. Service Social PDR Tirol
Delegue de Sect. Baite
Innsbruck
Rechenweg 15.

Paieskojimai

Naišlitis Kūnas, Albertas, gimęs
1926. 12. 14, iškėjo savo tėvo Kūno
Jurgio ir motinos Veros Mačiulaitės.
Paskutinis žinomas adresas Mari-
jampolė.

Naišlitis Lenkėvičaitė, Hans, Dieter,
Frank gimusi 47. 4. 7, iškėjo tėvo (ne-
derlandų — USA) ir motinos Lenkė-
vičaitės Liūdvijos — Eugenijos, kurios
paskutinis žinomas adresas — Vilka-
viškė.

Lenkėvičaitė Peter, gimusi 1945. 3. 15,
iškėjo tėvo Altenburg Kurt ir moti-
nos Altenburg Liūdvijos — Eugenijos.
Paskutinė vieta Vilkaiviškis.
Lietuvos žydus Grinberg-Robert, gi-
męs 1930. 6. 7, iškėjo tėvo Grinberg-
Josef, paskutinė žinoma vieta Kras-
noskars-Sibirij ir motinos Grinber-
g-Goldberg Chemij, paskutinė ži-
noma vieta Komi, ASSR.

Lietuvos žydus Levitan, Hirsch, gi-
męs 1930. 9. 21, iškėjo tėvo Levitano
Chioz ir motinos Levitanės — Sarys.
motinos Levitan Taub, Sara. Paskuti-
nė gyv. vieta. Stutthof.

Zinias siųsti: Preparatory Commis-
sion International Organization Training
Center, Division of Area Team
1002, Ludwigsburg, ADO 154.
I.R.O. PAIEŠKOJIMŲ ĮSTAIGA,
AROLEN prie KASSELIO, ieško-
sekančių asmenų:
RECHENBERGER Erna, 39 metų;
RECHENBERGER Lenchen, 29 metų;
RECHENBERGER Lyda, 25 metų;
REISS Alma, gim. 21. 1. 1931, iš
Karthaus;
VILDSCHUS-TSCHIKSCHINEY Kazim-
ir, gim. 1890, iš Gotha;
VINDSBERG Abraham, iš Marijampolės;
VINDSBERG Falvi, iš Marijampolės;
VINDSBERG Joseph, iš Marijampolės;
VINDSBERG Shimon, iš Marijampolės;
VOKENIENE Brunius, gim. 1922.

Žiburiai

LIEUVIŲ SAVAITRAŠTIS

J. Būtenas

Lapkritis Europos politikoj

Džiūstanciam Rytų Europos tautų medį ligi šiol dar kybojo keletras pageltusių laisvės lapų, kurie skurdžiai laikėsi netikrojo Jaltos susitarimo užuovėjoje. Šį lapkritį ir jie baigia nukristi, tie paskutiniai demokratijos ir totalizmo kompromisų vaisiai. Diplomatai bei korespondentai iš Vidurio Europos ir Balkanų pro Viena praneša, kad Molotovas ligi Londono konferencijos nori švariai nusivalyti stalą, ir dėl to visoje geležinės uždangos sferoje skubiai inscenizuojamos bylos užsilikusios demokratinių sambūrių likvidavimui pridengti, antikomunistinės rezistencijos likučiams užgniaužti, paskutiniams politinės savo tautų laisvės šaukliams sunaikinti. Ne-gausūs patriotiniai atstovai, savo laikui įsileisti į šalį Varsuvos, Bukaresto bei kitų satelitinų socialistinių parlamentus Jaltos nustatytajai rinkimų laisvės pateisinti, po beviltės kovos jau baigiami išvadžioti ir kartuves ar kalėjimus arba, kaip Nagy ar Mikolaičikas, protestuodami pasitraukia į laisvąjį užsienį. Rytų Europoj gesta paskutiniai žiburiai, kaip parafrazuodamas lordą Grey rašo „Daily Mail“, ir užstojęsi laikai tamsa tepalikis kuriozinių enkavedistinio spektaklio epizodų prisiminimą. Būsimieji istorikai sveiką protą turės nugirdyti Maskvoj atbaigtos marksistinės dialektikos svaigalais, kad suvoktų, kaip, sakysim, vengrų premjeras Nagy galėjo rengti sąmokslą pats prieš save arba kokią moralę vadovaudamasis Višinskio karo kurstytojais apšaukę tuos, kurie drįso kelti balsą prieš šventą sovėnų Sovietų Sąjungos teisę žudyti jos pergerių tautų žmones.

Sudejus rankas filosofiskai dejuoti dėl laikios dabarties arba taip pat nieko pozityvu nedarant ciniškai tyčiotis iš neišvengiamo savo pačių likimo, — nejaugi tokia dalia beliko šių dienų europiečių? Pirmu pažvelgimu jįkrai taip atrodo. Į tą tragediją „pasaulis tik bejėgiškai žiūri, rašo „Dai-

ly Mail“, nes diplomatinį notų ir rėžtų protestų siuntinėjimas pasidarė vien formos dalykas: jie vistiek nuetina į kanceliarijų popierio krepšius... Rytų Europos laukia dar didesni bandymai ir dar skausmingesnė fizinė ir dvasinė agonija, ir vienintelis dalykas, ką likusioji pasaulio dalis gali daryti, yra su karteliu, bet nevaisingai į tai žiūrėti.“ Demokratinis pasaulis nedrįsta prieš šį totalinį laisvės užlopinimą — ir tuo patim prieš flagrantiską katik pasirašytą taikos sutarčių laužymą — protestuoti kad ir nutraukdamas su Rytų Europos valstybėmis diplomatinis santykius, nes tai, anot „D.M.“, užkims paskutinį plyšį geležinėje uždangoje ir Rytų Europą galutinai paskandintų visiškoje nevylyje. Užtat ir bandoma visiškai tylą apgaubti Baltijos kraštų tragediją, nes ten nevyktis jau pilnutinė, ir jos suvokimas dar skaudesne rakštim draskytų Vakarų sąžinę...

Bet toks neveiklus demokratijų įtasmis su savo sąžinė nieko neišsprendžia. Jis nepataisys pakrikusios padėties, jis net nesustabdyt politinės lavinos griuvimo. Britų lordų rūmuose lapkričio 5 d. kancleris lordas Jowitt turėjo pripažinti, kad dabartinė klaiškuma tėra įžanga į dar didesnę. Fataliską „Mane, Tekel“ visi jau matė; jau šimtus kartų Vakarų vyrai patys sau yra pasakę, ką paskutiniosiom dienom rašė ispanų liberalų filosofas ir buvęs to krašto diplomatas Madariaga arba britų publicistas Alastair Forbes: kad komunistinė strategija siekia visą pasaulį pajungti Sovietų Sąjungai ir kad sovietai iš tikrųjų reikalauja besąlyginės Vakarų kapituliacijos. „Tačiau tai nereiškia, rašo Madariaga, kad Sovietų S—ga nori karo. Ji nepasirengusi kariuoti, ir nėra tikra, kad ji kariuotę net būdamą pasirengusi. Sovietų S—ga tenori nuolatinio, aštraus, kovinio konflikto, kuris palaikytų gyvą jos pačios politinio aktyvo tikėjimą ir viso

pasaulio komunistų partijų politinę sveikatą bei gyvastingumą, neleistų pasauliui grįžti į gerovę, kuri sugriautų komunistų partijas ir nuvainikuotų marksizmą; palai-kytų dabartines sąlygas arba net jas pablogintų, taip kad skurdas ugdytų komunizmą“...

Komunistų kuriama maišatis Prancūzijoje ir Italijoje, pagrindiniuose Vakarų kraštuose, tokios kominternos strategijos būvimą per akis patvirtina. Ji patvirtina ir Madariagos teigimą, kad Vakarai vis dar neturi aiškios savo politinės strategijos. Tos strategijos nebuvimo rezultatai Lippmannas šiaip nusako: „Tose (Europos) valstybėse, kurios tikrai šį — tą reikštų karo atveju, įsigyveno įsitikinimas, kad jos niekuo negali daryti, kad ginkluotis joms neapsimoka, kad jų ginklai nieko nereiškia JAV ir sovietams susikirtus, kad jų didžiausias interesas — išlikti... Nors visur Europoje kalbama apie karą, tačiau iš tikrųjų europiečiai — ir asmenys, ir bendruomenės, ir tautos — tesirūpina ne kaip kariuoti, bet kaip tą karą praleisti“... Vieno įtakingo prancūzo paklaustas, ar dabartinei velniavai užbaigti JAV nesirengia

Jauniasieji Jungtinių Tautų nariai: Saudi-Arabijos princas Faisalis (kairėje) ir Jemeno princas Šeif el Islam Abduhach (dešinėje) kalbasi, priėmus Jemeno ir Pakistanų Jungtinių Tautų Organizaciją.

pradėti preventyvinio karo, Lippmannas su juo išsiaiškines: reikėtų bent kelių mėnesių, kol JAV pasirengtų atominėi ofenzivai sovietams parblokt; per tą laiką sovietai nunuokotų Vakarų Europą, ir tik po to JAV sutriuškintų sovietus. „Karinis užburtas ratas, rašo Lippmannas, kurį taip sulaužyti bandyti nebent nusikaltėlis lunatikas“...

Amerikiečių admiras Nimitz atstogų metu pramogauja uždėjęs indėnų karo vado kepurę.

Tokio atmosferoje ir tuo pačiu metu, kada komunizmas ir demokratija jau kone veiksmu kovoja dėl Prancūzijos ir Italijos sielos, ir Londoną rengiasi suvažiuoti keturi užs. reik. ministeriai ir pradėti veiksmus trečiajame Europos likimo kovų sektoriuje — dėl Vokietijos.

Toji kova, tiesą pasakius, jau

talistinėms idėjomis ir tuo patim komunizmui dar tebėra atsparūs. Bet tai gali greit pasikeisti, ir kritiskasis momentas jau čia pat.“

Jeigu teisingai vertiname paskutinius Prancūzijos ir Italijos neramumus, kominternos strategija kritiškąjį momentą sparčiai artina ir, tuose kraštuose. JAV kongresui besirengiant sėti Europos atsigavimo sėklą, kominternas europinė dirvą užkrečia chaoso piktyžėmis. Ar nebus taip, kad pati užėjusi krizė ims diktuoti demokratiniams Vakarams jų veikimo strategijos planą kurio jie patys neprisirengia laiku paruošti?

1.500.000 vokiečių karių Rusijoje

Iš Londono neoficialių šaltinių sužinota, kad Sovietų Sąjunga yra sudariusi iš įvairių laipsnių vokiečių karo belaisvių 1.500.000 vyrų kariuomenę. Si kariuomenė turi dvejopą paskirtį: padėti rusams Vokietiją laimėti Sovietų Sąjungai ir sudaryti saugias užtvaras Raudonosios Armijos susisiekimo linijoms naujo karo atveju.

Sis teigimas buvo paskelbtas ilgame Tarptautinio Komiteto Europos klausimams tirti pranešime. Minima organizacija nėra jokios valstybės oficialiai pripažinta, bet ją remia maždaug dvylikos Europos valstybių vadovaujanti asmenys.

Sis pranešimas perduotas visoms „buvusioms sąjungininkų tautoms“ ir Vokietijai bei Rusijai, kaltina už jų „totalizmą“.

Visų rusų pastangų kartinis akmuo yra atgavinti vokiečių armiją. Jau 1943 m. liepos mėn. Sovietų vyriausybė įkūrė „Laisvosios Vokietijos tautinį komitetą“, kurio prestižui pakelti buvo panaudoti tokie vokiečių belaisviai, kaip feldmaršalas von Paulus, gen. von Seydlitz ir kt.

Sis komitetas tvirtina, jog norėdams, kad šiam darbiui niekas netrukdytų, (o jo apimtis vis didėja), Paulus šios organizacijos vyriausiąją būstinę perkėlė į didžiulius pastatus netoli Maskvos.

Rusija pranešime kaltinama ir už vokiečių admiralų ir generolų persigabenimą į Sovietų Sąjungą, kur jie vedą karinio mokslo kursus, bendradarbiauja su vokiečių vadais ginklų išradimuose ir gamyboje, taip pat apmoko ir formuoja aktyvią vokiečių kariuomenę (S&S, 47. 11. 10).

Turkai kovos iki galo

Turkijos ambasadorius Prancūzijoje Numan Menemencioglu pranešė, kad jo kraštas gautąją pagal „Trumano doktriną“ paskolą jau sunaudojo Turkijos gynybai sustiprinti.

Menemencioglu pareiškė: „Nors mūsų armija ir toliau pasilieka 1.000.000 vyrų stiprumo, amerikiečių suteiktoji paskola leido sustiprinti ir sumoderninti mūsų karinius įrengimus ir apginklavimą. Mes esame daugiau negu tikri, kad jokia užsienio kariuomenė nebedrįs išsikelti į Turkijos žemę, nes Turkijos gyventojai yra pasiryžę kovoti iki galo (S&S, 47. 11. 9).“

Arabų Lyga posėdžiauja. Prie konferencijos stalo sėdi Libano, Irako, Transjordanijos, Sirijos, Saudi-Arabijos, Jemeno ir Aigipto atstovai. Anksčiau atstovai rinkdavosi Kaire, bet paskutinis posėdis įvyko Beirute, kuriame buvo nutarta įvykdyti karines demonstracijas prie Palestinos sienų.